

"KONEC POTI"

Nemške čete v Libiji so zopet zmagale, toda na puščavah so pustile mnogo trupel svojih ubitih vojakov.

Hitler obeta, da
bo letos z Rusijo
"gotovo" opravilSOVJ. ARMADA VZTRAJA V POTISKANJU
NEMCEV IZ SVOJIH OZEMELJ. — VOJNA
SREČA JAPONSKI NI POVSOD MILA. —
NEUSPEHI ANGLIJE V AZIJI IN LIBIJI

Dne 30. januarja, na dan devete obletnice svoje vlade, je Hitler izjavil, da prevzame za položaj nemške armade na ruških bojiščih sam vso odgovornost. Priznal je, da mu povzroča ovire zima in da so Rusi potisnili nemške čete nazaj.

"Le nekaj kilometrov!"

"A kaj je to, nekaj kilometrov v primeri kar smo dobili z našim prodiranjem v Rusijo mi!" Vse kar so Rusi to zimo dobili, so razvaline, je dejal. A naj le počakajo! Zima bo minila in naša nova sila, novo zračno brodogradništvo, se bo dvignilo v zrak in zagrmelo nad Rusijo, je zapretil. Priznal je, da nemški vojniki vedo kaj pomeni ležati v snegu in ledu 42 stopinj pod ničlo, a oni tudi vedo, da bo očetnjava storila zanje vse v svoji moči. Za nacističke žrtve, ki so in bodo padle to zimo, bo Rusija drago plačala. Tako je grozil, rotal in navduševal skoro dve uri.

"Najmogočnejša sila"

"Mi imamo najmogočnejše zračno brodogradništvo in najsilnejšo armado na svetu. Pripravljeni smo na vse. Obračunali bomo z vsakim sovražnikom vsepo-
vsod..."

Priznal je — prvič v tej vojni, da ne ve, kdaj je bo konec. Doslej je ob začetku vsakega leta obljubil, da bo vojne konec "v tem letu s triumfalno zmago tretjega rajha". Zmago sicer še obljublja, le datum, kdaj pride, mu ni več znan.

Hitlerjev poklon Japoncem

"Japonska podpora je za nas velike vrednosti," je poudaril. To tudi je, prvič ker je s svojim nepričakovanim napadom na Pearl Harbor in Singapore prizadela ameriški in angleški mornarici težke izgube, in drugič, ker je Japonska močna, dobro pripravljena in blazno odločena, da mora zmagati za vsako ceno. Tako je mislil in še misli tudi Hitler — Mussolini pa — zdi se, je že nehal misliti in sanjati.

Angleži slabo pripravljeni

Dočim je očitno, da so Japonci vse svoje napade, ki so jih izvršili doslej, natančno zasnovali in se tudi dobro pripravili, pa je angleško vojno poveljstvo računalo, da je Sin-

gapore varen, da si Japonci sploh ne bodo upali tja, da bi japonska armada z invadiranjem malajskih dežel ne mogla uspeti — sploh se vse tako vidi kot da so angleški poveljniki sklepali ravno nasprotno od tega kar se je v njihovo veliko presenečenje res zgodilo. Sedaj je Velika Britanija s pomočjo Avstralcev, Indijcev in drugih v borbi za obvarovanje te svoje velevažne morske trdnjave in mornarične baze in nič se še ne ve, da-li se jim jo bo posrečilo ohraniti, kajti Japonci jo že oblegajo. Ni samo vprašanje, kako se boriti, nego kako preskrbeti prebivalstvu otoka Singapore, ki šteje nad 500,000 duš, dovolj pitne vode in živil, ako bo obleganje dolgotrajno. Veliko ljudi je angleška vojaška oblast sicer izselila, in bi jih še par sto tisoč, ako bi jih bila mogla predno so prišli do utrdb Japonci.

Angležem je zelo nevarno, ker so se v vojni z Japonci prve tedne tako slabo izkazali, a uverjeni so, da bo koncem konca Japonska vzlic vsemu porazena.

Izgube Japoncev

Vzlic velikim pridobitvam pa Japonski ne gre tako po sreči kot so v Tokiu pričakovali. Nj-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Smrtne nezgode narasle
lani pet odstotkov

Iz nedavno objavljene statistike nesreč je razvidno, da je bilo v tej deželi lani ubitih v raznih nezgodah 101,500 ljudi, poškodovanih pa devet milijonov tri sto tisoč, med njimi na tisoče trajno poškodovanih.

Število ubitih je bilo lani pet odstotkov višje kakor leto poprej. National Safety Council je izračunal, da pomenijo te številke ubitih in poškodovanih tudi visoko materialno škodo, ki znaša približno tri milijarde 750 milijonov dolarjev.

Pri delu se je lani smrtno ponesrečilo 18,000 delavcev, 29,000 delavcev pa izven krajev kjer so bili uposleni.

Avtno nezgode so zahtevale 40,000 življenj, v nesrečah v domovih je bilo ubitih 32,000 ljudi, na železnicah, aeroplanih in z drugimi prevoznimi sredstvi izven privatnih avtov pa jih je bilo smrtno ponesrečenih 14,500.

Tisoče nesreč bi se lahko preprečilo z boljšimi varnostnimi napravami, na cestah pa, ako bi vozniki in drugi, ki se jih tiče, hoteli biti previdnejši.

Statistika dalje navaja: Na vsakih 100,000 prebivalcev je bilo lani 76.2 ubitih in na vsakih 14 prebivalcev je bil eden poškodovan.

Med ubitimi je bilo 26,000 moških vojaške starosti, torej blizu toliko kot jih štejeta dve diviziji.

PRESOJANJA DOGODKOV
DOMA IN PO SVETU

Ameriška mladina ni tako zdrava in krepka, kot si jo javnost predstavlja. To smo uvideli v sedanjih naborih. Ko so bili pozvani prvi tisoči ameriških fantov in mož, je dejal direktor oddelka za gojitev fizične sposobnosti predsednika Roosevelta, da najmanj 25 odstotkov nabornikov ne bo preneslo niti navadne zdravniške preiskave. Predsednik je stavil, da je Kelly v napačnem. A v resnici niso zdravniki niti polovico fantov spoznali telesno in duševno sposobnim za vojaško službo. Predsednik in Kelly sta sklenila, da se morajo vzroki za zdravstvene hibe v tako velikem obsegu, kot jih je odkril sedanje novčenje, odpraviti. Problem ni enostaven, toda ni vzroka, čemu bi se ga s pravilnimi odločitvami, v vzgojo in zboljšanjem življenjskih razmer ne bi moglo izboljšati.

Premier Churchill je po tridnevni razpravi in kritikah v parlamentu zahteval, da zbornica glasuje za zaupnico vladi ali pa proti. Dobil je zaupnico s 464 proti enemu glasu. Veliko poslancev je zahtevalo, da naj premier odloži iz vlade iste ministre, ki niso kos nalogam. Vse, ali pa nobenega, je odgovoril Churchill. Poslanci vedo, da si tako opasne vladne

krize Anglija sedaj ne more dovoliti. Churchill z vso svojo vlado je zmagal. Zal, da angleška vlada s svojo taktiko ni tako uspešna na bojiščih kakor je v parlamentu doma.

Brazilijska — po velikosti največja država na tem kontinentu — je iz prijateljstva in sodelovanja z Zed. državami pretrgala diplomatske odnose z državami osi. Predsednik je bil zaključena panameriška konferenca v Rio de Janeiru. Tako store, ali pa so že storile tudi druge republike v Južni in centralni Ameriki, le Argentina se je upirala prelomu z osi. Pa si je s tem le škodila, kajti ekonomsko v diplomatskem boju z Zed. državami Argentina ne bi mogla vztrajati, Nemčija pa še dolgo ne postane odjemalka argentinskih produktov.

Kadar manjka živil, se nešteto prodajalcev ne ozira na regulacijske zakone, samo ako se jim morejo ogniti. Skrivoma jih prodajajo tistim, ki so pripravljeni plačati preko regulacijske cene. V Angliji je bilo samo meseca decembra vsled kršitve živilskega zakona obsojenih 2,752 trgovcev in drugih, skozi celo lansko leto pa 29,329. Leta 1940 je bilo vsled

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Naciji zaslužnili štiri
milijone delavcev iz
okupiranih dežel

Po nemškem radiu iz Berlina je bilo nedavno poročano, da dela v nemški industriji in na poljih 2,140,000 tujcev in pol-drug milijon vojnih ujetnikov.

Uposleni so v industriji in kjer jih že potrebujejo. Večino vojnih ujetnikov tvorijo Francozi. Drugi delavci, ki so bili nagnani v Nemčijo, so Belgijci, Nizozemci, Norvežani, Slovaki, Poljaki itd. Nemška statistika poljskih delavcev sploh ne šteje za tujce in jih ne omenja za ljudi. Proglasila jih je za "hlapce" in jih primorala delati za nemške kmete zastoj. Drugi prezebejo pri gradnji nemških utrdb na Poljskem in v okupirani Rusiji.

Tudi drugim delavcem iz prej omenjenih dežel se v Nemčiji slabo godi. Delajo za hrano, spe večinoma na deskah, krite s slamo, oblečeni so le zasilno, mezda pa je zelo nizka.

V tako sužnjevanje je bilo lani poslanih v Nemčijo tudi veliko Slovencev — moških in žensk, in več tisoč Hrvatov. Tudi tisoče Italijanov gara tam. Vsi ti podjarmljeni narodi so po nemškem pravilu smatrani za tlačane, katerih edina dolžnost je garati za plemenito, vzvišeno nemško plemo.

Lakota v Grčiji

Iz Berna v Švici so dne 28. januarja poročali, da je lakota v Grčiji tolikšna, da je v enem tednu umrlo v Atenah 2,000 ljudi. Hrane je tako malo, da bi regulacije nič ne izdale. Le bogati si še lahko kaj najdejo. Štruca kruha, dasi je slabe kakovosti, stane \$15. Ljudje so kakor okostnjaki. Vsled oslabelosti se ljudje vlečejo po ulicah in cestah in mnogi obleže za zmerom. Tako je poročal časopis Journal de Geneve, pravi, da popolnoma iz zanesljivega vira.

Slično poročilo je prišlo 1. februarja iz Ankare. Številni smrtni slučajevi vsled lakote naraščajo posebno v Atenah in Pirinejah. Tudi boleznimi se širijo.

Seja odborov JSZ
in uprave Proletarca

Prihodnja seja odborov JSZ, Prosvetne matice in uprave Proletarca bo v petek 6. februarja v SDC. Prične se ob 8. zvečer.

Nemci se ponašajo
z rezultati podmornic

V Berlinu trdijo, da so do 30. januarja potopili ob ameriški atlantskem obrežju že 43 ladij in pravijo, da "hujše šele pride".

O svojih izgubah ne govorijo.

Problem kontrole
nad distribucijo
in cenami živilKUPIČENJE (HOARDING) POTREBŠČIN
DVIGA CENE, POVZROČA TEŽKOCE V
PROMETU IN PA REVNIM DRUŽINAM, KI
SE NE MOREJO ZALOŽITI V NAPREJ

Nad šest mesecev se zvezni kongres ukvarja z različnimi predlogi in načrti, tikajočimi se distribucije in reguliranja cen potrebščin. Ta problem je postal nujen še posebno od kar smo direktno v vojni.

Začasne navedbe že v veljavi

Začasne regulacije in maksimalne cene so za mnoge stvari že v veljavi, a ovinkov za kršitve je toliko, da je rezultat povsem neugoden.

Na eni strani se ljudstva v vojnih krizah prime strah pred pomanjkanjem, pa se začno zalagati s potrebščinami. Največji "naval" je bil v času sedanje vojne vzprijaznjen že parkrat na sladak, tako, da ga je marsikje zmanjkalo, ker ga v trgovine ni bilo mogoče sprosti zadosti dovažati.

"Kupičenje" ima slabe
posledice

Vlada, žena predsednika Roosevelta, zveze trgovcev, združena zveza, govorniki po radiu in časopisi so apelirali na ljudi, da naj kupujejo le toliko kakor normalno, to je, ne več kot potrebujejo in so kupovali prej.

A na drugi strani so ženske čitale oglase, ali čule v radiu, ali so jim prišle na uho govornice, da bo tega in tega vsak čas zmanjkalo. Na primer nogavic. Nastal je naval v prodajalnih trgovcih se je posrečilo iznebiti se starih zalog po zvišanju cen in napraviti nekaj milijonov čistega več kakor bi bili po prejšnjih "normalnih" cenah.

Tako je bilo s sladkorjem. "Kmalu ga ne bo več, bo še slabše kakor v prejšnji vojni," pa so se milijoni potrudili, da

se založe z njim. S tem so dobili prekupe in trgovci na drobno priložnost naviti cene in odjemalci pa so ob nekaj milijonov.

Tako je več ali manj nastal večji konzum v prodajalnih oblačil in obuval, sočivja itd., in vse je šlo kvišku, tudi vse tiste zaloge so bile podražene, vredne stotisoče milijonov dolarjev, ki so nakupičene po prejšnjih nizkih cenah in ni bilo vzroka za zvišanje cen.

Revne družine prizadete

Najbolj so v takih razmerah prizadete tiste družine, ki imajo komaj za sproti. Pa si morajo še bolj pritrjavati kakor doslej.

Ako bi živil res zmanjkalo, kakor jih je v okupiranih evropskih deželah, so take družine prve, ki so obsojene hiranju in nato v smrt vsled lakote. Živila, kolikor se jih dobi, lahko v takih krajih pokupijo le imoviti ljudje.

Mnogo živil v tej deželi, ki so si jih nakupili, bo pokvarjenih, predno jih bi mogli porabiti.

Zelo trpi vsled nenormalnega navala na potrebščine tudi prometni sistem, ker ne more dovažati blaga sproti, vrh tega pa služiti vojni industriji, prevažati armado in skrbeti v splošnem za reden prevoz.

Konflikt med interesi

Kongres bi se bil za drastičen zakon regulacij v kontroli ranju distribucije in cen življenjskih potrebščin že zedimil, ako ne bi bilo toliko nasprotujočih si interesov. Spekulant, ki jim je za profite v milijonih,

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Vzroki umikanja
pionirjev

V tej številki poroča dopisnik iz Clevelanda o stanju njihovih ustanov — in se ob enem potožuje nad sodrugi, ki se umikajo in prepuščajo mesta drugim.

Tudi Joseph Snoy jamra, da si nekateri naprtijo toliko dela, da ga ne zmagujejo, drugi, ki bi bili zmogni pomagati, pa so brezbržni.

V vseh naših naselbinah in tudi med drugimi priselenci narašča ta problem. Vzrokov je mnogo. Na primer:

1. Staranja, naveličanost, utrujenost, bolezn.
2. Razočaranje, ker so rezultati vzlic naporu delu manjši, kakor so si jih želeli.
3. Argument: "Mi smo delali za društva, domove in še marsikje zastoj, in še mnogo potrošili zraven, a novi hočejo biti za vse plačani."
4. Argument: Toliko sem delal in storil, toda mislite, da ko smo mizo obložili in so se drugi vsedli zraven, dobimo kaj priznanja? Kaj še!
5. Skrahanje idealizma, naraščanje oportunitizma, poudarjanje gesla, da so najboljše situirani tisti, ki gledajo le zase in svoje koristi.

Nekateri teh argumentov so upravičeni. — Drugi ne.

Poparjenosti bi ljudje, ki so šli skozi nešteto izkušenj, ne smeli priznati. Niti ne jamrovstva. In ne razočaranja. Vsakdo, ki je kaj storil v korist napredka, je lahko ponosen na svoje zasluge, čeprav mu ne bodo nikoli priznane. In kdor more, naj nadaljuje. V sedanjih časih je to bolj potrebno kot pa kadar valovi duh idealizma po deželi. Pokojni Debs je dejal: "In če ostanem sam za delo, v kakršnega verujem, bom sam delal dalje."

Naredbe za zavarovanje pred "peto kolono"

Ze prvi dan napada je bilo očitno, da se bo Japonska v svoji vojni poslužila vseh Hitlerjevih metod. Pred vsem naglih, nepričakovanih napadov njene pomorske in armadne sile in pa petokolonskih trikov.

S peto kolono si je sicer dobro pomagala že general Franco v civilni vojni za zrušenje španske republike. Hitler jo je izpopolnil in "moderniziral" in za njim še bolj Japonska.

Zed. države se ne poslužujejo tega sredstva in zavratnost jim je pod čast... A vlada v Washingtonu je morala vzlic temu skleniti, da bo pred nevarnostjo pete kolone v tej deželi in kjerkoli bo njena armada v bitkah oprezna in storila vse mogoče, da jo bo že v kali zadušila.

Ena njenih naredb v ta namen je registracija inozemcev iz sovražnih dežel. Označuje se jih v angleščini z neprijetnim imenom "enemy aliens". Registrirani se bodo morali znova od 9. do 28. februarja.

Iz San Franciscu, Los Angelesa in z ostalega pacifičnega obrežja se morajo do 24. februarja izseliti vsi Japonci, Nemci in Italijani, ki niso ameriški državljanji. Tisoče je prizadetih, največ med njimi Japoncev in Italijanov. Mnogi so v Ameriki že desetletja in imajo družine, trgovine, polja, mnogi se pečejo z ribolovom, ali pa so uposleni v industriji, v restavracijah itd. Zanimarili pa so prihodnosti pridobiti ameriško državljanstvo, ali pa so imeli ovire pri tem, posebno če Japonci. Večinoma so to zanesljivi

ljudje. Tu si že dolgo služijo kruha. Toda če jih je le nekaj nevarnih, lahko napravijo vojni namorom te dežele mnogo škodo. V prejšnji vojni ni bilo tega, dasi je bilo v Zed. državah mnogo več nenaturaliziranih priselencev kakor sedaj. A v prejšnji vojni tudi "pete kolone" ni bilo, izvezemši spijonov, ki so vohunili, podkupovali in intrigirali, in pa nekaj takih, ki so delali škodo. Hitler pa je do prejšnji vojni tudi "pete kolone" marsikje za naglo invazijo izborna pomoč, na primer na Norvežkem, na Hrvaškem, na Velikičev agent, v Avstriji, na Češkem, Slovaškem itd. Nemški "turisti" na Norvežkem, Danskem, v Bolgariji in v Rumuniji so tudi bili del pete kolone. Mnogi japonski ribiči na ameriških otokih, japonski delavci,

vrtnarji itd. so bili v resnici japonski častniki inženirskih sposobnosti, ki so poleg dela, ki so ga opravljali kakor drugi, študirali ameriške utrdbe, pristanišča, ladje in teren za japonske napade in japonsko invazijo.

Neprilike nedržavljanom iz sovražnih dežel sta torej povzročila Hitler in Japonska. Morala bo vlada izdati kake olajšave za one, o katerih se ugotovi, da so zvesti tej deželi, a brez neprilike zanje vseeno ne bo, dokler bo trajala vojna. Zato se pritožujejo, da je več petokoloncev med državljanji kakor med njimi, pa se lahko svobodno gibljejo. To je res, dokler jih FBI ne izsledí. Potem pa je zanje še veliko slabše kot za nedržavljanje.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrti leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Socialisti v Evropi
se po vojni ne bodo
pustili prezreti

Noben sloj pod fašizmom in v sedanji vojni ni v Evropi toliko trpel kakor organizirano delavstvo. In je primorano prenašati udarce dalje.

Začelo se je v Italiji, se nadaljevalo v Nemčiji, prešlo v Avstrijo in nato iz dežele v deželo. Povsod so bili delavski voditelji in agitatorji med prvimi, ki so postali žrtev "novega reda". In imovina njihovih organizacij je bila do zadnjega belica in do zadnje opeke zaplenjena prej nego so jo pokradli židom.

Delavski voditelji v Italiji, Nemčiji, v Avstriji in drugod pod fašističnim terorjem so bili pomorjeni, ali pa počasno mučeni v uničenje. Le malokomu se je posrečilo pobegniti rahljem.

Končno je v sedanji vojni dosegla enaka usoda organizirano delavstvo v Franciji in v vseh drugih deželah, ki so bile pomandranje pod nacijo.

Toda nobena dežela ne more izhajati brez delavčevih rok in njegovega uma. Pobili ali pa uničili so voditelje in organizatorje delavcev, njihove intelektualce, toda delavski material so si ohranili in ga pogladi na garanje v "novi red", v katerem velja pravilo, "delaj, molči in ubogaj!" Kdor se pregreši zoper ta ukaz, je po njem.

Vendar pa socialistični delavski duh ni zlomljen. Deluje kolikor je v fašistični ječi mogoče, neglede da morajo mnogi pred strele, ako jih zalote, ali pa le zasumijo, da so prevratniki in "komunisti".

Močno podtalno gibanje v Nemčiji se je Hitlerju posrečilo zrediti, ker je poslal vanj omrežje špijonov in agentov provokatorjev. Ovaduhe je v diktaturah silno lahko dobiti, ker jih režim oglašja za patriote in varuhe države, mira in reda.

Kadar nastane med delavci tako stanje, da drug drugemu ne zaupa, se vsakdo pazi, da ne izgovori kaj "protidržavnega" in vsled tega je težko ustvariti tudi v podtalnem gibanju celice, ki jih bi oblast ne zasledila s pomočjo ovadustva in a agenti provokatorji, ki delujejo pod radikalno firmo, ščujejo proti vladi, a v resnici so v njeni službi.

Poročila iz zaupnih krogov pravijo, da ima več sreče podtalno socialistično delovanje v Franciji in v drugih okupiranih deželah, med njimi v Belgiji, na Holandskem in posebno na Norveškem ter Češkem.

Hitler je prišel na krmilo z gesli nacionalizma in z napovedjo uničenja marksizma, mednarodnosti in židovstva.

Uspel je z brutalno silo. Toda dosegel je tudi, da je Evropa v večji mizeriji kot kdaj prej, da je ljudstvo terorizirano kakor še nikdar v tolikšnem obsegu, in da je začasno zatrti pokret napredka in glasnike nove civilizacije — organizirano delavsko gibanje.

A kakor so se delavci znali boriti proti prejšnjim tiranom in sistemom, se bodo otresli tudi fašizma.

Najboljši pomočniki držav, ki so v vojni z osiščem, so v Evropi zavedni delavci in kmetje. Fašisti so jim vzeli organizacije, vzeli stotisočim vse, niso pa jim mogli izriniti prepričanja, in vero v tak družabni red, v katerem bo človek človeku brat in bo dežela sodelovala z deželo, ne pa se uničevala druga drugo.

Ako zmagojo fašisti — in verujemo, da se to ne zgodi — otane potem samo še proletariati, ki si bo prizadeval ustvariti novo masno borbo zatiranega ljudstva za svobodo in človeške pravice.

Vera vsega mednarodnega delavstva in potlačeni ljudstev je, da zmagojo zavezniški. Ta zmaga bo pridobljena z ogromnimi žrtvami, ki jih pretežno prispevajo široki ljudski sloji. Potem nastane nekaj časa kaos in nato mir. Kakšen?

To je važno za vse. Pristaši izkoriščanja ga hočejo zase. Dinastije si žele povratka na dvore. Buržvazija si želi ohraniti privilegije. Delovni sloji pa naj delajo dalje v industriji in na poljih za bomo preživljanje.

Delavci in kmetje niso za take razmere. Socialisti v Evropi in drugi pristaši socialne zaščite in prave demokracije res hočejo nov red, ne povračanje v stare sisteme pod novimi oznakami in nanovo pobeljenimi. Mnogi evropski socialisti radevolje priznavajo, da je delavstvo po prejšnji vojni že na mirovni konferenci prezrlo izrabiti svoje prilžnosti in enako po sklenjenem miru. Vrh tega se je trlo samega sebe v bratomornem boju.

Po sedanji vojni delavstvo obeta, da se te zmote ne bodo ponovile. Družabni sistem socialističnega ekonomskega reda, ki bo imel vse pogoje za sodelovanje med deželami in narodi in za ustvarjanje demokracije, je edini izhod iz barbarizma, izkoriščanja, klanja in uničevanja v civilizaciji.

ČLANI DELAVSKEGA MEDVOJNEGA ODBORA

V delavskem odboru, čigar naloga je reševati spore med delavci in delodajalci in preprečiti stavke, dokler bo trajala vojna, so od leve na desno, sedeči: podpredsednik George W. Taylor, profesor ekonomije na pennsylvanski univerzi; William H. Davis, predsednik tega odbora (unije CIO in AFL so igrirale Roosevelta, naj ga nikar ne imenuje na to mesto, a je to v zvezi temu storil); Frank P. Graham, predsednik univerze North Carolina. Stojeci, od leve na desno: E. J. McMillan, predsednik kompanije Standard Knitting Mills; Mathew Well, podpredsednik AFL; Walter C. Teagle, predsednik direktorija Standard Oil Co.; A. W. Hawkes, predsednik United States Chamber of Commerce; Roger D. Laphan, predsednik direktorija American Hawaiian Steamship Co.; Geo. Meany, tajnik-blagajnik AFL; Thomas Kennedy, tajnik-blagajnik UMWA; R. J. Thomas, predsednik unije avtnih delavcev (UAWA). Predstavniki unij so v odboru zastopniki delavcev, industrialci reprezentirajo korporacije, in profesorji pa splošno javnost (public).

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Kar se aktivnosti v prid delavskega pokreta tiče, smo nekako v zastoj. Vzrok je pomanjkanje agitatorjev in drugih takih, ki bi pomagali.

Klub Naprej št. 11 JSZ obdržuje seje redno in po precej živahne, ampak se bo treba potruditi tudi za Proletarca in dobiti v klub kaj novih članov. Kar se tiče naših mladih fantov, se tukaj njihovo število stalno redi. Jih je že dosti šlo v armado in drugi pričakujejo, da bodo kmalu pozvani vanjo.

Kot je bilo že poročano, se bo ohijski SNPJ Day vršil letos pri nas in sicer dne 4. julija. Bo pod pokroviteljstvom starih ohijskih federacij. Imeli bomo poteškoče v pripravi, ker živimo vsled sedanje situacije v negotovosti iz dneva v dan. Zato je glede priprav in aranžme težko kaj sklepati daleč v naprej ali določiti to in ono, ker se ne ve, kaj lahko do 4. julija še vse pride.

V nedeljo 25. januarja je bila tu izredna seja federacije SNPJ, na kateri se je izvolilo pripravljalni odbor, ki je takoj prevzel svojo nalogo. Delali bomo v vseh ozirih, da bo proslava čimboljše uspeha, bodi si z vidika kampanje kot na večanju ugleda SNPJ. O sklepkih in pripravah bomo od časa do časa poročali v Prosveti in Proletarcu.

Ameriškega družinskega koledarja smo letos razpečali več kot sem pričakovali.

Med ljudstvom je po 7. decembru nekako čudno razpoloženje, pa je menda povsod tako. S pravo agitacijo je zelo težko naprej posebno za take, ki smo z delom že itak preobloženi.

Ako si bil pošten socialist, da nisi prejahoval kakor vreme, si lahko na svoje prepričanje posebno sedaj ponosen, ko smo v največji vojni za svobodo ljudstev in demokracijo, kar se jih je že vršilo. Povsod vidiš v obrambnih odborih in akcijah med drugimi take ljudi, ki so soc. misleči in dalekovidni. Na primer Walter Reuther, večak v avtni uniji. On je doma iz Benwooda, W. Va., štiri milje od nas. Spominjam se ga in njegovega brata, ko sta bila študenta v Michigan University. V volilni kampanji pred leti sta tod agitirala za socialističnega predsedniškega kandidata in ostalo socialistično listo. Slišal sem ju govoriti na shodu v Wheelingu in bila v izvajanjih eden boljki kot drugi, da jima je človek res z užitek sledil.

Tudi meni mislim, se ni treba sramovati dela, ki sem ga izvršil za pokret, nego sem nanj ponosen.

Ampak, kot sem že omenil, primanjkuje nam takih, ki bi z aktivnostmi nadaljevali. Jaz bom pomagal v pokretu tudi v bodoče kolikor bom mogel in želim le, da se naše število več. Brez agitatorjev ne more biti delavskega gibanja, namreč ne političnega in ne uni-

skega. Treba je iti med maso, kar pomeni čas in napore. Ako je nas premalo, smo preobloženi s sejnami in z drugimi nalogami. In sedaj sem bil imenovan od sodnika še za predsednika civilne narodne obrambe za aktivnosti med ameriški državljani jugoslovanske narodnosti v Belmont County. In tako dostikrat res ne veš, katere naloge bi se najprej lotil, ker bi rad vse izvršil. — Joseph Snoy.

SST dvorana bo končno
le postala Slovenski dom!

Milwaukee, Wis. — Do 23. februarja je treba milwauskim Slovencem zbrati deset tisoč dolarjev, da bo SST dvorana njihova. V ta namen zbirajo prostovoljne prispevke in prodajajo delnice, ki so po \$25. Ker je sedaj najboljša prilika, da uresničimo svoj dolgoletni sen, dobiti lastno dvorano, se je naloge, zbrati potrebno vsoto, lotilo precej rojakov in rojakinj.

SST dvorana je bila precej let naše središče. Tu so se vršile predstave, koncerti in razne veselice vseh naših podpornih organizacij. Nekako v začetku lanskega leta pa je dobil lastnik dvorane Frank Zaitz ponudbo dati veliko dvorano in vse druge dvorane v poslopju stalno v najem pod dobrimi pogoji neki organizaciji vojaških veteranov. Ker sta se z ženo že utrudila imeti toliko dela in brige s poslopjem in gostilno, sta že pred leti oznanila, da je naprodaj.

Ko se je začela razvijati akcija za Slovenski dom, so nekateri predlagali, da se naj kupi to dvorano in se jo preda, kajti velika je dovolj in s svojimi stranikimi in spodnjimi prostori in lokali zadostuje za potrebe vseh organizacij v naselbini. Prevladal pa je vpliv onih, ki so želeli, da se zgradi novo, moderno zidano poslopje in so v ta namen kupili stavbišče. Dalj s to akcijo nismo prišli. Vzrok so bili najprej spori v naselbini, in nato kriza, ki je nastala 1. 1929 in pa dejstvo, da bi bilo silno težko tudi v slogi zbrati nad \$100,000, kajti tolikšno vsoto bi poslopje, ki bi moglo ustrezati potrebam naselbine, gotovo stalo, ako ne več, če bi hoteli, da nam bi donášalo tudi stalne dohodeke.

Merodajni krogi so torej izprevideli, da se je najboljšo oprijeti druge alternative, in ta je, pogoditi se z lastnikom SST dvorane.

Na izredni seji 14. decembra se je večina izrekla za nakup te dvorane in začela so se pogajanja. Pogodba, sklenjena koncem decembra, se glasi, da traja začasno 60 dni, to je, od datuma ko je bila podpisana, pa do 23. februarja.

Kupna cena je \$29,500. Ob podpisanju se mu je izročilo \$500 are, 23. februarja pa se mu mora izplačati še \$9,500. Ostalih \$19,000 pa se bi mu izplačalo v obrokih.

Vsa oprema poslopja je vsteta v gornji ceni, to je stoli, kuhinje, oprema v gostilni, kuhinjska posoda itd. Ako bi jih

bilo treba kupiti vse nanovo, bi mnogo stalo.

Lastnik je vložil precejšnje vsote v predelovanje raznih prostorov v poslopju in je vsled tega zelo izboljšano ter dobro ohranjeno. Vredno je te vsote, in ob enem je SST dvorana res prikladna, da postane Slovenski dom posest vse naselbine.

N. N.

Odbor Družabnega
kluba S. C.

Chicago, Ill. — Na obnem zboru družabnega kluba Slovenski center, ki se je vršil 24. januarja, so bili izvoljeni v odbor sledeči: Frank S. Tauchar, predsednik; John Sprohar, podpredsednik; Arley Božičnik, tajnik; Joseph Turpin, zapisnikar; nadzorniki pa so Frank Groser, John Rak, Joseph Oblak, Frank Sodnik in Frank Bizjak.

Klub ima nad 250 članov, ki imajo članarino plačano, z onimi, ki je še niso ponovili, pa nad 300.

Upravniki klubovih prostorov je Luka Groser.

Glavna sprememba v odboru je tajnik. Prejšnji tajnik Frank Sodnik te službe ni hotel več sprejeti.

Jakob Dermota preminul

Sygan, Pa. — Jakoba Dermote ni več. Preminul je 27. januarja, star 63 let. Zadel ga je srčna kap. Doma je bil is Se-stranske vasi pri Trati nad Skofjo Loko.

Okrog 24 let je bil tajnik druž. št. 6 SNPJ in se v tej jednoti tudi v splošnem udeleževal. Sploh je bil on znan aktiven društvenik daleč na okrog. Bil je zelo naklonjen tudi akcijam na delavskem polju in se veliko gibal med našimi sodru-gi. Proletarec je izgubil z njim dobrega naročnika. Sinu in njegovim štirim hčeram naše sožalje. Časten mu spomin. — Poročevalec.

Prireditve v prid jugoslovanske
relifne akcije

Chicago. — V sredo 28. januarja se je vršila v dvorani SNPJ druga seja slovenske čilkaške podružnice jugoslovanskega pomožnega odbora, od kar je pred par tedni dobila stalen odbor. Tajnik Gottlieb je obvestil o nji spet nad 70 podpornih in drugih društev, a poset je bil nezadovoljiv. Udeležilo se je te seje 25 oseb, prejšnje pa 35. Prihodnja seja bo spet v cerkveni dvorani Sv. Štefana in to dne 18. februarja.

Predsednik A. Krapene je poročal, da je odbor skušal najeti za skupno slovensko relifno prireditve Pilzen park, ki bi bil vsled svojega velikega paviljona jako prikladen. Toda je oddan za vse nedelje. Odbor je nato poizvedoval glede cene dvorane Sokol Havliček, ki ima tudi prostora za nad tisoč ljudi. Toda cena je nad sto dolarjev, poleg pa uprava zahteva še polovico dohodkov od varde-robe, in tudi za pijačo bi morali plačati precej več. Ako bi

PRESOJANJE DOGODKOV
DOMA IN PO SVETU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

enakih kršitev kaznovanih 19-598 oseb.

"Paraziti naj zapuste Washington in napravijo prostor onim, ki so tu uposleni v vojne namene." To je nasvet, ki ga jim je dal predsednik Roosevelt. Veliko ameriške brezdelne gospode se je namreč naselilo v Washington, da bi dobili mesto v višji družbi (v "society"). Da bi imponirali, so si najeli najlepše vile, ki imajo po dvajset sob ali več. Napolnujejo tudi hotele in kjer že morejo najeti najboljša stanovanja. Vsled tega je stanarina narasla v vsem Washingtonu, kar je breme za delavce. V Washingtonu jih je uposlenih pri zvezni vladi že nad 200,000. Težko, da se bodo "para-

ziti" odzvali Rooseveltovemu "vabilu". Saj ne do poletja, ko se izselijo iz letovišča. Bilo bi pametno parazite toliko obdavčiti, da bi bili prisiljeni iskati si delo za preživljanje, namesto da žive od dela drugih.

Blizu Mount HARRISA v Colorado se je 28. januarja dogodila v premogovniku eksplozija, ki je vzela življenje 34 rudarjem. Vest o tem za javnost sicer ni bila zanimiva. Listi izven Colorada so jo objavili le z nekaj vrsticami. Premogarji pa niso toliko slavni kot kako pa samezna slovita oseba, o kateri časopisje piše po cele dneve in tedne na dolgo in široko, ako jo doleti smrtna nesreča. A tudi premogarji so prav tako potrebni.

Radio iz Moskve je dne 31. januarja poročal, da so Nemci ustrelili 2,300 Srbov za umor 23. nacijev. Kje se je ta masaker dogodil, vest iz Londona, posneta po moskovskem poročilu, ni pojasnila.

Singapore — Gibraltar Velike Britanije — je vsled uspešne japonske invazije izgubil vse svoje malajsko zaledje. Japonska armada in mornarica je začela oblegati 31. januarja. Japoncem se je njihov "blitzkrieg" na morju in z invazijo na suhem v sedmih tednih njihove vojne zelo posrešil in zavezniški bodo imeli toliko več naporov, predno jih primorajo nazaj na njihove otoke.

Brazilska vlada je odredila, da se pošlje v zapore vse one, ki so bili do vstopa Brazilije v vojno s svojimi simpatijami na strani Nemčije, Italije in Japonske in širili nacistično literaturo. Dalje je vlada prepovedala govoriti nemško, italijansko in japonsko na javnih krajih, ali peti v omenjenih jezikih. Prevedano je razobešati tudi slike vladarjev in drugih veljakov osiščnih držav. Vsled velikega števila priseljencev iz Nemčije, Italije in Japonske, bo imela brazilska vlada z njimi mnogo posla, čeprav niso vsi fašisti.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvršila že pred dvema mesecema, a še boljše eno leto prej. A opozicija, dasi ni bila v večini, je takim načrtom zastavljala pot kolikor največ je mogla in strašila, da če se to zgodi, se zapletemo v vojno. Roosevelt jo je zaman svaril, da si bodo sovražniki te dežele izbrali čas napada in kraj napada, ne mi. Izbrali so si za čas 7. decembra in za kraj napada pa Pearl Harbor in Filippine. Sedaj se naša dežela skuša žuriti, a treba bo odstraniti še marsikako oviro, predvsem pohlepe po profitu, grafterje in nespodobneže na odgovornih mestih, predno bo industrija pogmana v popolen zamah in nadkrčila z masno produkcijo industrijo vseh držav osišča v Evropi in Aziji.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvršila že pred dvema mesecema, a še boljše eno leto prej. A opozicija, dasi ni bila v večini, je takim načrtom zastavljala pot kolikor največ je mogla in strašila, da če se to zgodi, se zapletemo v vojno. Roosevelt jo je zaman svaril, da si bodo sovražniki te dežele izbrali čas napada in kraj napada, ne mi. Izbrali so si za čas 7. decembra in za kraj napada pa Pearl Harbor in Filippine. Sedaj se naša dežela skuša žuriti, a treba bo odstraniti še marsikako oviro, predvsem pohlepe po profitu, grafterje in nespodobneže na odgovornih mestih, predno bo industrija pogmana v popolen zamah in nadkrčila z masno produkcijo industrijo vseh držav osišča v Evropi in Aziji.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvršila že pred dvema mesecema, a še boljše eno leto prej. A opozicija, dasi ni bila v večini, je takim načrtom zastavljala pot kolikor največ je mogla in strašila, da če se to zgodi, se zapletemo v vojno. Roosevelt jo je zaman svaril, da si bodo sovražniki te dežele izbrali čas napada in kraj napada, ne mi. Izbrali so si za čas 7. decembra in za kraj napada pa Pearl Harbor in Filippine. Sedaj se naša dežela skuša žuriti, a treba bo odstraniti še marsikako oviro, predvsem pohlepe po profitu, grafterje in nespodobneže na odgovornih mestih, predno bo industrija pogmana v popolen zamah in nadkrčila z masno produkcijo industrijo vseh držav osišča v Evropi in Aziji.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvršila že pred dvema mesecema, a še boljše eno leto prej. A opozicija, dasi ni bila v večini, je takim načrtom zastavljala pot kolikor največ je mogla in strašila, da če se to zgodi, se zapletemo v vojno. Roosevelt jo je zaman svaril, da si bodo sovražniki te dežele izbrali čas napada in kraj napada, ne mi. Izbrali so si za čas 7. decembra in za kraj napada pa Pearl Harbor in Filippine. Sedaj se naša dežela skuša žuriti, a treba bo odstraniti še marsikako oviro, predvsem pohlepe po profitu, grafterje in nespodobneže na odgovornih mestih, predno bo industrija pogmana v popolen zamah in nadkrčila z masno produkcijo industrijo vseh držav osišča v Evropi in Aziji.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvršila že pred dvema mesecema, a še boljše eno leto prej. A opozicija, dasi ni bila v večini, je takim načrtom zastavljala pot kolikor največ je mogla in strašila, da če se to zgodi, se zapletemo v vojno. Roosevelt jo je zaman svaril, da si bodo sovražniki te dežele izbrali čas napada in kraj napada, ne mi. Izbrali so si za čas 7. decembra in za kraj napada pa Pearl Harbor in Filippine. Sedaj se naša dežela skuša žuriti, a treba bo odstraniti še marsikako oviro, predvsem pohlepe po profitu, grafterje in nespodobneže na odgovornih mestih, predno bo industrija pogmana v popolen zamah in nadkrčila z masno produkcijo industrijo vseh držav osišča v Evropi in Aziji.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvršila že pred dvema mesecema, a še boljše eno leto prej. A opozicija, dasi ni bila v večini, je takim načrtom zastavljala pot kolikor največ je mogla in strašila, da če se to zgodi, se zapletemo v vojno. Roosevelt jo je zaman svaril, da si bodo sovražniki te dežele izbrali čas napada in kraj napada, ne mi. Izbrali so si za čas 7. decembra in za kraj napada pa Pearl Harbor in Filippine. Sedaj se naša dežela skuša žuriti, a treba bo odstraniti še marsikako oviro, predvsem pohlepe po profitu, grafterje in nespodobneže na odgovornih mestih, predno bo industrija pogmana v popolen zamah in nadkrčila z masno produkcijo industrijo vseh držav osišča v Evropi in Aziji.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvršila že pred dvema mesecema, a še boljše eno leto prej. A opozicija, dasi ni bila v večini, je takim načrtom zastavljala pot kolikor največ je mogla in strašila, da če se to zgodi, se zapletemo v vojno. Roosevelt jo je zaman svaril, da si bodo sovražniki te dežele izbrali čas napada in kraj napada, ne mi. Izbrali so si za čas 7. decembra in za kraj napada pa Pearl Harbor in Filippine. Sedaj se naša dežela skuša žuriti, a treba bo odstraniti še marsikako oviro, predvsem pohlepe po profitu, grafterje in nespodobneže na odgovornih mestih, predno bo industrija pogmana v popolen zamah in nadkrčila z masno produkcijo industrijo vseh držav osišča v Evropi in Aziji.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvršila že pred dvema mesecema, a še boljše eno leto prej. A opozicija, dasi ni bila v večini, je takim načrtom zastavljala pot kolikor največ je mogla in strašila, da če se to zgodi, se zapletemo v vojno. Roosevelt jo je zaman svaril, da si bodo sovražniki te dežele izbrali čas napada in kraj napada, ne mi. Izbrali so si za čas 7. decembra in za kraj napada pa Pearl Harbor in Filippine. Sedaj se naša dežela skuša žuriti, a treba bo odstraniti še marsikako oviro, predvsem pohlepe po profitu, grafterje in nespodobneže na odgovornih mestih, predno bo industrija pogmana v popolen zamah in nadkrčila z masno produkcijo industrijo vseh držav osišča v Evropi in Aziji.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvršila že pred dvema mesecema, a še boljše eno leto prej. A opozicija, dasi ni bila v večini, je takim načrtom zastavljala pot kolikor največ je mogla in strašila, da če se to zgodi, se zapletemo v vojno. Roosevelt jo je zaman svaril, da si bodo sovražniki te dežele izbrali čas napada in kraj napada, ne mi. Izbrali so si za čas 7. decembra in za kraj napada pa Pearl Harbor in Filippine. Sedaj se naša dežela skuša žuriti, a treba bo odstraniti še marsikako oviro, predvsem pohlepe po profitu, grafterje in nespodobneže na odgovornih mestih, predno bo industrija pogmana v popolen zamah in nadkrčila z masno produkcijo industrijo vseh držav osišča v Evropi in Aziji.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvršila že pred dvema mesecema, a še boljše eno leto prej. A opozicija, dasi ni bila v večini, je takim načrtom zastavljala pot kolikor največ je mogla in strašila, da če se to zgodi, se zapletemo v vojno. Roosevelt jo je zaman svaril, da si bodo sovražniki te dežele izbrali čas napada in kraj napada, ne mi. Izbrali so si za čas 7. decembra in za kraj napada pa Pearl Harbor in Filippine. Sedaj se naša dežela skuša žuriti, a treba bo odstraniti še marsikako oviro, predvsem pohlepe po profitu, grafterje in nespodobneže na odgovornih mestih, predno bo industrija pogmana v popolen zamah in nadkrčila z masno produkcijo industrijo vseh držav osišča v Evropi in Aziji.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvršila že pred dvema mesecema, a še boljše eno leto prej. A opozicija, dasi ni bila v večini, je takim načrtom zastavljala pot kolikor največ je mogla in strašila, da če se to zgodi, se zapletemo v vojno. Roosevelt jo je zaman svaril, da si bodo sovražniki te dežele izbrali čas napada in kraj napada, ne mi. Izbrali so si za čas 7. decembra in za kraj napada pa Pearl Harbor in Filippine. Sedaj se naša dežela skuša žuriti, a treba bo odstraniti še marsikako oviro, predvsem pohlepe po profitu, grafterje in nespodobneže na odgovornih mestih, predno bo industrija pogmana v popolen zamah in nadkrčila z masno produkcijo industrijo vseh držav osišča v Evropi in Aziji.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvršila že pred dvema mesecema, a še boljše eno leto prej. A opozicija, dasi ni bila v večini, je takim načrtom zastavljala pot kolikor največ je mogla in strašila, da če se to zgodi, se zapletemo v vojno. Roosevelt jo je zaman svaril, da si bodo sovražniki te dežele izbrali čas napada in kraj napada, ne mi. Izbrali so si za čas 7. decembra in za kraj napada pa Pearl Harbor in Filippine. Sedaj se naša dežela skuša žuriti, a treba bo odstraniti še marsikako oviro, predvsem pohlepe po profitu, grafterje in nespodobneže na odgovornih mestih, predno bo industrija pogmana v popolen zamah in nadkrčila z masno produkcijo industrijo vseh držav osišča v Evropi in Aziji.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvršila že pred dvema mesecema, a še boljše eno leto prej. A opozicija, dasi ni bila v večini, je takim načrtom zastavljala pot kolikor največ je mogla in strašila, da če se to zgodi, se zapletemo v vojno. Roosevelt jo je zaman svaril, da si bodo sovražniki te dežele izbrali čas napada in kraj napada, ne mi. Izbrali so si za čas 7. decembra in za kraj napada pa Pearl Harbor in Filippine. Sedaj se naša dežela skuša žuriti, a treba bo odstraniti še marsikako oviro, predvsem pohlepe po profitu, grafterje in nespodobneže na odgovornih mestih, predno bo industrija pogmana v popolen zamah in nadkrčila z masno produkcijo industrijo vseh držav osišča v Evropi in Aziji.

Avtna industrija je 30. januarja prenehala izdelovati avtomobile in lahke truke, ker se mora vsa preurediti za vojno produkcijo. Za ameriško armado in mornarico bi bilo več kot koristno, ako se bi ta sprememba izvr

IGNAZIO SILONE:

FONTAMARA

ROMAN IZ FASISTICNE ITALIJE

Z avtorjevim dovoljenjem prevedel TALPA

(Nadaljevanje.)

Ko sem mu pa sporočil, da je Avezanec na svobodi, je poln veselja dejal:

"Končno! Niti slutis ne, kako važen je ta dečko za nas kafe. Velika sreča je, da je osvobojen iz rok vlade. Sedaj pa morava premisliti, kako bi se tudi midva osvobodila... Vsa ta igra bo izgubila pomen, če bo predolgo trajala."

Toda igra je bilo lahko začeti, končati jo pa je bilo mnogo težje.

Ko je Berardo izjavil komisarju, da je bila njegova prva izpoved samo šala, se je začel ta smejati in ga je poslal v celico z besedami:

"Ali priznaš vse, kar veš, ali pa se bo slabo končalo."

Isti večer so Berardo zopet odpeljali k zaslišanju. To zaslihanje je bilo prav divje, kajti Berardo se je branil. Niti udarca ni dobil, ki bi ga ne bil vrnil. Osem do devet policajev je bilo potrebnih, da so mu zvezali roke in noge. Neki večer se je delal, kakor bi se dal brez odpora mučiti. Medtem ko mu je neki možki poizkušal z vrvo zvezati kolena, ga je napadel in se tako zagrizel v tihnik, da so ga morali ostali policisti tolči v čeljusti, da je izpustil svoj plen.

Končno so ga privlekli nazaj v celico; morali so ga držati pod pazduho in meči, vlekli so ga kakor Jezusa Kristusa, ko so ga bili sneli s križa. "On je zunaj in jaz sem tu," je naslednji dan dejal Berardo Viola. "V bistvu je tudi on mešan... Sedaj se veseli življenja in jaz sem tu... Jaz ostane tu in umorili me bodo zanj... Čemu ne morem vsega povedati? Vsega, kar veš ti, vsega, kar slutiš, in razen tega še stvari, ki jih ne veš in še manj slutiš?"

Jetnik, ki sva ga smatrala za ogleduha, je naju z velikim zanimanjem poslušal. Ko so naju vnovič vedli pred komisarja, nisem vedel, ali bi bilo dobro, da bi Berardo povedal vse, kar je slisal od Avezančca, ali pa bi vse to še bolj škodovalo.

"Ali sta pripravljena priznati vse?" je vprašal komisar. "Da," je odgovoril Berardo. Komisar mu je pomolil letak. Na njem je bilo z velikimi črkami natiskano:

"BERARDO VIOLA NAJ ŽIVI!"

"V tem časniku," je dejal komisar, "v tem tajno tiskanem časniku so priobčene mnoge podrobnosti o postopanju, ki sta ta docela po pravici doživela pri policiji od časa, ko sta bila aretirana... Ker sta pripravljena priznati vse, začnita kar s tem, kako sta spravila vsa ta poročila iz celice v časnik..." Berardo ni odgovoril.

"V tem časniku," je nadaljeval komisar, "se govori mnogo o Fontamari."

"Časnik piše, kako je bila struga nekega potoka preločena... dalje je govor o traturu... o vprašanju Fucina... o samomoru nekega Teofila... o smrti neke Elvire... in o stičnih zadevah. Javno je, da je take članke mogel napisati samo Fontamarez... Pojasnita, kako sta vse te članke spravila iz celice v časnik?"

Berardo ni odgovoril. Kakor hipnotiziran je strmel v list, ki mu ga je pomolil komisar in ki je stalo v njem njegovo in Elvirino ime, ki je bilo v njem z velikimi črkami natiskano:

"Berardo Viola naj živi!"

"Govori želi!" je vrtal vanj komisar.

"Nemogoče, gospod komisar!" je Berardo mirno odgovoril. "Sedaj pa rajši umrem..."

Komisar mu je prigovarjal. Toda Berardo je zaprl oči; v duhu je bil že drugje. Odvedli so ga v celico kakor človeka, ki je že napravil oporoko. In vendar boji se ni bil končan.

Ponoči nisva zatislila oces. Berardo je držal glavo med

pestmi, kakor bi se mu hotela razpočiti. Odločil se je, da bo priznal, nato je to misel zavrgel, nato se je zopet odločil za priznanje. A je to misel znova zavrgel. Zmehčal znova si je obemal glavo, da bi mu ne razpočila. Čemu mora biti v ječi? Čemu mora umreti v ječi, ko mu je komaj trideset let? Radi časti? Radi prepričanja? ... Ko pa se ni nikoli ukvarjal s politiko? Tako so minevale ure. Tako je govoril Berardo Viola sebi in meni, medtem ko mu je skušal ovaduh vsako besedo prebrati z ustnic. Boj se je nadaljeval:

"Če ga izdam, je vse izgubljeno. Če ga izdam," je rekel, "bo Fontamara za zmeraj pozabljena... Če ga izdam, bo minilo sto let, preden se bo ponudila podobna priložnost... In če umrem? Prvi kafeone bom, ki ne bo umrl zase, ki bo umrl za druge... Za druge kafeone... Za zvezo vseh kafeonov... Za enotnost vseh kafeonov."

To je bilo veliko odkritje. Ta beseda mu je razprla oči, kakor bi zaplamenel v celici blisk.

"Enotnost? ... Kaj? ... Enotnost! Ali si to besedo že slisal? ... Jaz te besede še nisem slisal. Je nova beseda. Enotnost... To pomenja solarnost, moč, svobodo. Pomenja zemljo, zemljo brez najemnine. Enotnost... Tako enostavna reč. To besedo je treba zanesti v Fontamara. Če umrem, mi je dejal, "če umrem, moram zanesti v Fontamara besedo: Enotnost. Vsem jo moraš dati... Najprej Raffaella Scarponu in potem ostalim, Michelu Zompi, Generalu Baldiseri, Pontiju Pilatu, Antoniju Ranočchiju, vsem: Enotnost... Dovolj je prepira med kafeoni. Manjka samo eno: Enotnost... Vse drugo pride samo od sebi."

To so bile poslednje besede, ki sem jih slisal iz Berardovih ust.

Naslednje jutro so naju za vselej ločili.

Dva dni kasneje sem bil poklican h komisarju, ki je bil z mano nenavadno prijazen.

TEROR V SLOVENIJI IN V DRUGIH KRAJIH JUGOSLAVIJE

S pomočjo skrivoma poslanih pisem, pa tudi s pomočjo onih pisem, ki jih cenzorji površno pregledajo, ali pa neznano brati in jih odobro za pošiljatev, smo od očitvev že precej izvedeli o grozovitostih, ki jih početa nad prebivalstvom Slovenije Hitlerjev in Mussolinijev krvinski aparat.

Tudi tajni zaupniki jugoslovanske vlade, ki so ostali v Jugoslaviji, pošiljajo po skrivnih potih poročila v inozemstvo.

Sledeče vesti je nedavno razposlal tiskanski oddelček jugoslovanskega poslanstva v Washingtonu:

V Radovljici, ki je okupirana od Nemcev, so Nemci dne 27. oktobra ustrelili 20 Slovencev. V neposredni okolici je bil namreč ubit neki nemški vojak, pa so zato Nemci ustrelili 20 talcev.

V Ljubljani je že od septembra dalje obsedeno stanje. Po 10. uri zvečer ne sme biti nihče več na cesti. Postavljeno je posebno vojaško sodišče.

Posebno vojaško sodišče v Ljubljani je dne 18. oktobra p. l. obsodilo na smrt tri slovenske dijakke, ker so našli pri njih skrito orožje. Mussolini jih je pomilostil radi mladoletnosti na 25 let ječe.

Dne 26. oktobra je bila v Ljubljani pred hotelom Miklič prava bitka. Dva italijanska vojaka sta bila ubita in nekaj ranjenih.

V Jaršah, na travniku ob postaji poleg Nahtigalove hiše, so pet slovenskih mož privzeli na kole in jih ustrelili, da tako zastrašijo prebivalstvo.

"Berardo Viola se je ponoči umoril," je rekel. "Iz obupa se je obesil na okno celice. To je dognano. Ker ni bil nihče poleg, nam manjka priča... Toda priča je neobhodno potrebna... Če si pripravljen podpisati zapisnik, v katerem se potrjuje, da se je Berardo Viola obesil, boš še danes prost..."

Ko sem izvedel, da so Berardo Viola umorili, sem začel jokati...

Komisar je spisal poročilo in jaz sem ga slepo podpisal.

Potem so me odvedli k policijskemu polkovniku.

"Ali si bil prijatelj umrlega Berarda Viole?" me je vprašal.

"Da, gospod."

"Ali potrjuješ, da so obhajale umrlega čisto samomorilne misli?"

"Da, gospod."

"Ali potrjuješ, da je bil umrl v zadnjem času zelo nesrečen radi neke ljubezni?"

"Da, gospod."

"Ali potrjuješ, da je bil umrl s tabo v isti celici in da se je, medtem ko si spal, obesil na rešetkah?"

"Da, gospod."

Dal mi je podpisati zapisnik in me je nato odslovil.

Potem so me odvedli v justično palačo, v urad nekega sodnika.

"Ali si bil prijatelj umrlega Berarda Viole?" me je vprašal sodnik.

"Da, gospod."

"Ali potrjuješ, da so obhajale umrlega čisto samomorilne misli?"

"Da, gospod."

"Ali potrjuješ, da je bil umrl v zadnjem času nesrečen radi neke ljubezni?"

"Da, gospod."

Tudi ta mi je dal podpisati zapisnik in me je nato odslovil.

Opoldne so me izpustili na svobodo, me odvedli na postajo in me z direktnim voznim listkom odpredali v Fontamara.

Ostalo bo pripovedoval moj oče.

(Konec prihodnjik.)

Vabilo na plesno zabavo

Detroit, Mich.—Klub ONYX vabi vse prijatelje Slovence na plesno zabavo v soboto 14. februarja (Valentine's Day) v hotel Fort Shelby Ball Room. Igral bo Mel Lowe in njegov orkester. — Odbor.

V Domžalah, pri Moršnarju v Šumbergu, je nekdo ubil nemškega vojaka. Zato so privzeli na kole deset talcev-Slovencev in jih ustrelili. Med ustreljenimi je bil tudi Žibretov študent, star komaj osemnajst let.

Slovenija daje vztrajen odpor. Okupatorji nastopajo z vso krutostjo, ki pa odpor le povečava. Poročila pravijo, da je ta odpor zmanjšal moralo okupatorjev, ki se ne čutijo več varne in izgubljajo živce.

O dogodkih v drugih krajih objavljajo omenjeni časniški biro sledeče vesti:

London, 26. jan. — Angleški higijenski uradi poročajo o napredovanju epidemije tifusa na Balkanu, v Jugoslaviji, Grčiji, Rumuniji in Bolgariji—zaradi težkih zdravstvenih razmer, ki so nastale vsled vojne in nacijskega "novega reda".

London, 20. jan. (AP) — Po zadnjih vesteh sklepajo v mestu Rudniku, sto milj južno od Beograda sploh ni več živega bitja. Užice in Gornji Milanovac, osemdeset milj južno od Beograda, sta popolnoma porušena po najnovejših nemških napadih. V Užicu so Nemci pobili nad sto oseb. Trupla so pometa v neko jamo, jo zasuli in čez pa vozili s tanki in tako izbrisali vsako sled o skupnem grobu. To vest je sporočil neki očitvev.

Zadnja poročila tudi pravijo, da v Beogradu besni tifus in da je stanje zelo težko zaradi pomanjkanja hrane, zlasti pa zaradi kritičnega pomanjkanja mleka za otroke.

Ameriški vojaki, ki se vežbajo v smučanju. Rusija jih ima na stotine tisoč.

OBČNI ZBORI (DELNIŠKE SEJE) NAŠIH USTANOV V CLEVELANDU

V Clevelandu imamo poleg številnih podpornih ter raznih kulturnih društev tudi nekaj drugih ustanov in podvzetij, na primer devet slovenskih domov, konsumno zadrugo, denarne zavode, Cankarjevo ustanovo itd.

Vse te so imele v minulec mesecu svoje letne seje članov, zainteresirancev in delničarjev.

Slovenski narodni dom

Seja delničarjev Slovenskega narodnega doma na St. Clairju, kjer je še vedno centrom naše metropole, je bila zanimiva in v zadovoljstvo nam uspehi. Iz finančnega poročila je razvidno, da izkazuje SND skozi lansko leto spet lep napredek. Dolg na njemu se je znižal, kot prejšnja leta, v vsoti nad \$10.000. SND ima za svoje članke lep družabniški prostor, ki je bil pred par leti moderniziran in povečan. Poleg vrhne dvorane si je zgradil veliko točilnico in jedilnico, kar je vrednost te dvorane za razne prireditve jako zvišalo. Dalje mu donajajo dohodke trgovski lokali, najemnine dvoran in pa balnišče. Nekateri so hoteli, da se zgradi tudi kegljišče, ki so zdaj v modi posebno v zimskem času, toda večina je smatrala, da se dom dovolj obrestuje, je v njemu zadosti družabništva za vse in vrh tega je pred vsem namenjen služiti naši kulturi, to je, aktivnostim na dramskem in glasbenem polju in drugim prosvetnim akcijam. Direktorij SND je ustanovil že pred leti slovensko šolo za našo tukaj rojeno mladino, ki svojo namenu dobro služi in dom jo podpira. Iz nje je prišlo precej mladih učencev, ki sedaj vsled znanja jezika lahko nastopajo v dramatikah in petju. Tako nadomestujejo vrzeli, ki bolj in bolj nastajajo med nami.

Slovenski delavski dom

Drugi največji slovenski dom v Clevelandu je Slovenski delavski dom na Waterloo Rd. Seja njegovih delničarjev se je vršila 23. januarja. Iz letnega finančnega poročila je razvidno, da je imel SDD lani preko \$91.000 dohodkov, pri prejšnjem imenovanem domu na St. Clair pa jih beležijo nad \$34.000. Na ta dolg je lani plačal \$4.363, Brunswick kompaniji na račun obveznosti pa \$2.212. Skupnih stroškov SDD je bilo v minulec letu \$89.532. Kegljšče je imelo v teku leta \$23.839 dohodkov, stroškov s kegljiščem pa je bilo \$17.093, od teh \$12.156 za plače uslužbencev. Gostilna je imela \$53.207 dohodkov, stroškov pa \$42.021, od teh \$26.796 za prometno blago, za plače uslužbencev \$8.963 in za licenco ter davke \$1.196. Balnišče je imelo \$9.205 dohodkov in stroškov \$7.058.52.

SDD (poslopije) je ocenjeno na \$83.321 vrednosti, z drugo svojo imovino vred pa na \$102.090.

Dohodki starega poslopija (namreč CDD brez prizidka, v katerem je kegljišče), so znašali v najemninah za dvorane, trgovino in urade, ter razno, \$6.964.94, stroški pa \$3.123.47. Prebitek torej \$3.841.47. Stroški poslopija so (nevtišev davke, popravila itd.), za plače \$2.149.02, luč, plin in perilo \$756.53 in upravni stroški \$217.92.

Prebitki porabljeni

Dobička v vseh svojih oddelkih beleži SDD lani nad \$23.900, poslovnih in upravnih stroškov ter vplačil na obveznosti pa je bilo \$20.235, torej so prebitki gostilne, kegljišča in balnišča ter prebitek poslopija bili porabljeni pod rubriko "Poslovni, upravni in obvezni stroški."

Tudi ta gospodarska ustanova je imela letno zborovanje, ki pa je bilo vse nekaj drugega kot smo jih bili vajeni pred leti, namreč s stališča udeležbe; čezdalje manj delničarjev se jih udeležuje, kar je znamenje, da se ne zavedajo svojih dolžnosti napram temu podvzetju, ki bo prihodnje leto praznovalo tridesetletnico obstoja in poslovanja.

Tudi tu se pozna, da stara generacija izumira ali pa se umika iz prejšnjih aktivnosti, tukajšnja generacija pa nima potrebne iniciative za negovanje takega podjetja toliko, da bi mogla naslediti svoje prednike in zadrugo voditi po poti uspehov.

Včasih so naše zadruge v naselbinah vodili in jih propagirali sodelniki, ki so imeli socialno zavest, delavsko ideologijo in smisel za kolektivnost. Tega sedaj ni več. Vsaj ne v tolikšni meri. Na površju so večinoma drugi ljudje.

Iz predloženega tajnikovega poročila je razvidno, da je imela zadruga lani \$167.232.75 prometa, izdatkov pa \$165.370.83. Torej je preostanka \$1.861. Ako se pomisli, da je to podvzetje imelo še razne druge vire dohodkov, kot priredbe, piknik in razno, kar ji je prineslo preko \$3.000, tedaj tudi tu ni uspeh pri tolikšnem prometu nič kaj zadovoljiv.

Imovina te zadruge znaša blizu \$42.000.

Glede dohodkov in izdatkov je bilo poročano, da se je zadruga založila z raznim blagom več kot običajno vsled naraščanja cen, in nabavila si je po možnosti tudi takega blaga, ki ga v bodoče ne bo moglo dobiti. Delničarjev je nekaj nad 300. Tajnik Joseph Siskovich je poročal, da je vrednost posamezne delnice cenjena na \$93.63. Nekoč jim je bila vrednost cenjena že \$145.

Razprav ni bilo posebnih. V glavnem je bila seja porabljena s poročili. Malo ognja je povzročil F. Strumbelj, ki je zastopal društvo Maccabees. Par pikrih je bilo izrečenih tudi na račun tajnika, a brez vsake kritike ni imenda nikjer.

Na seji delničarjev za leto 1940 je bilo sklenjeno, da se direktoriju nalaga preučiti možnost izdajanja lastnega lista pod imenom "Zadružnikar". V ta namen je bil izvoljen tudi prosvetni odsek. Na tej seji je bilo poročano, da jim dane naloge še ni bilo mogoče izvršiti, da pa je stvar v teku in zagotovljeno je bilo, da list "izide" že za Veliko noč.

Tu so všteti tudi stroški s popravili, zemljišči in slični davki, premo, voda, telefon, zavarovalnine in par drugih stvari.

Ker se nekaterim zde stroški v primeri z dohodki previsoki, je vsled tega nastala pred par leti huda polemika, ki se je sukala tudi glede vprašanja, da li naj si dom zgradi še kegljišče ali ne. Primerjalni so dohodke in izdatke ter prebitek pri SDD z dohodki, izdatki in prebitkom pri SND, pa je pri tem nastala ostra razprtija v dopisih, na sejah in sploh kjer se zbirajo naši ljudje. Tudi sedaj se porajajo kritike.

Slovenska zadruga

Tudi tu rečem, da je žalostno, ker naši sodrugi in ostali zavedni delavci ne posvečajo dovolj pozornosti tej zadrugi in zadržnem gibanju sploh. Saj so kooperative smatrane za važno vejo delavskega gibanja, zato bo koristno za vse, ako postanejo delničarji in odjemalci te kooperative.

Ameriško-jugoslovanska tiskovna družba

Če pomislimo na vse te naše domove, na zadrugo, ki ima tri prodajalne, dalje na tiskovno družbo, ki izdaja Enakopravnost — je bilo na zadržnem polju vseeno izvršenega veliko dela. Omenjena tiskarna je bila namreč tudi ustanovljena na zadržni misli, a je sčasoma prešla pod kontrolo par posameznikov. Ko pošiljam to poročilo, se seja delničarjev tiskarni ni še vršila. Pravijo, da to podvzetje zadnje čase uspeva in se izboljšuje, pa tudi nekaj "keša" ima. (Hm, še je upanje, da so moje delnice nekaj vredne!)

Cankarjeva ustanova

Med ustanove, ki so zgrajene na zadržnih principih, štejemo tudi Cankarjevo ustanovo. Izdaja mesečno revijo in si prizadeva, da jo ohrani. Njeni napori pa so težki, ker je tudi med naprednimi za take stvari premalo pripravljen. Tudi je težko ustrezati z gradivom. Sedaj na primer nekateri pogrešajo Kristanovih članov, posebno Kristanov uredniški uvodnik so radi brali. A za nove naročnike le niso delovali.

Pa recite v Chicagu, da nismo v Clevelandu podjetni in napredni. V navedenih ustanovah je vloženega kak milijonček ljudskega denarja in poleg še nič koliko zastojnega dela, ki pa se ga sedaj ne vrši več niti z daleč toliko kakor nekoč.

Sicer pa naj s tem poročilom skomčam. Morda komu ne bo ugajalo, pa ne želim preveliko zamer. — Poročevalec.

Odbor pevskega zbora "Sava"

Chicago. — Nismo še poročali, kdo so v odboru Save, ki je bil izvoljen za poslovanje v tem letu. Predsednik zbora je ponovno John Rak, Frances Vider podpredsednica, Alice Artach tajnica, Mildred Semchich zapisničarka in Elaine Turpin arhivarka.

Vaje zbora se vrše vsak torek večer v SDC. Pevovodja je Jakob Muha in pianistka Mary Muha. Prihodnji koncert Save bo v nedeljo 3. maja.

Dramski odsek kluba št. 1 JSZ

CHICAGO, ILL.

vprižori

V NEDELJO, DNE 15. MARCA

V DVORANI SNPJ, 2657 SO. LAWDALE AVE.

komedijo v treh dejanjih

POSLEDNJI MOŽ

Vstopnice v predprodaji 40c.

PREBITEK V KORIST PROLETARCA

PO IGRI PLESNA ZABAVA

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Hitler je dne 30. januarja dopolnil deveto leto svojega "novega reda" in svoje vlade. Ob tej slavnosti je v dvournem govoru nemškemu ljudstvu zagotovil, kakor vsako leto, da bo zmaga njegova, japonska in italijanska. Napovedal je porazenje boljševiške Rusije in na koncu vzkliknil: "Bog je nam dal moč, da izvršimo svoje poslanstvo in dolžnosti za Evropo in človeštvo." Po Hitlerjevo se torej pravi delati za človeštvo ako ga trpinčijo, ropajo in pobijajo!

Nemški firer je govoril že tudi drugače kakor letošnjega 30. januarja. Pred enim letom enakega dne je rekel, da tudi ako Zed. države gredo v vojno, ne bo Angliji to nič pomagalo. "Zmagali bomo v enem letu." Letošnjega 30. januarja ni več obljubljal, kdaj Nemčija zmaga, ampak le, da bo gotovo zmagala. Pred dvema leti je na nacijskem obletnem slavu isti Hitler dejal, da ker sta Anglija in Francija hoteli vojno, sta jo dobile. V tem govoru je omenil tudi sporazum med Nemčijo in Rusijo in dejal: "Verujem, da je vsemogočnemu Bogu všeč, ker je nevarnost za brezumni konflikt na tem kraju odstranjena. Skozi stoletja sta si bili Nemčija in Rusija prijateljici—čemu si ne bi bile sedaj?" Dne 22. junija 1941 pa je na to prijateljstvo in na pogodbo pozabil in storil Bogu, ki ga tolikokrat imenuje, za invazijo v Sovjetsko Unijo zelo nevršno dejanje.

Kaj neki bo govoril Hitler čez eno leto, ako bo imel še priliko govoriti?

Vprašanje Debevcu: Ali res verjame, da bi imeli Slovenci pri Bogu več zaščite, če bi imeli v nebesih tudi kakega Slovence za svetnika? Italijani jih imajo polno pratiko, pa nič ne izgleda, da se jim kaj pridá godi, razen ako se jim šteje za prednost to, da zatirajo druge narode, ako jim pridejo v pest. Dotična dopisovalka v "Ameriški Domovini" je želela, da se Barago čimprej proglasi za svetnika zato, da bo pri Bogu prosil milost za Slovence, ker jo sedaj posebno potrebujejo. Ni verjetno, da je Debevec toliko naiven, da bi to verjel, in tudi ako je, pomagalo ne bo vseeno nič, kakor ne pomaga Poljakom in drugim, ki milosti zelo potrebujejo. Verski pregovor pravi: "Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal." Čudeži, kakršen je orel Izraelce, ko se je zanje morje razkralo, da so se rešili preganjalcev, se nanič več ne gode.

Am. Domovina se torej nad notico v Proletarcu radi "teti-nega" dopisa neupravičeno zgraža. Ker je tisto ponatisnila, naj tudi gornje, in pa še enkrat sledeči odlomek iz dopisa (bil je v Am. Domovini dne 17. januarja), pa bo videla, da je dopisovalka pravila v en dopis skupaj Barago in pa župana Lausacheta. Kmalu po uvodu se dopis s podpisom "Teta" takole nadaljuje:

"...Posebno pa se mi dopadejo članki izpod peresa P. Bernarda Ambroziča o "Baragovem svetniku". Le ikoda, da je tako malo odziva in zanimanja.

Kakor sem čitala, je zelo komaj par podrežnic. To pa res ni lepo, saj imamo v Ameriki blizu petdeset slovenskih fars, katoliških organizacij kot so: Najsvetejšega Imena, društvo Krščanskih mater, Marijine družbe itd. Ali res ni med vsem tem članstvom nikogar, ki bi potreboval Barago pomoči in priporočila? Ali niso ravno sedaj časi tako resni, da bi krvavo potrebovali dobrega priporočnika pri Bogu? Ali ne bi mogle me slovenske matere, vi slovenski očeti pomagati nekoliko, da se uresniči ta velika želja, da dobimo na oltar svetnika — Slovence? Ali se ne bi bolj z zupanjem obračali do njega v vseh naših krških in težavah in mu izročali v varstvo svoje drage, svoje sinove in može, ki jih kliče domovina na bojno polje in mi pa nimamo nobenega za gotovilo, ali se še kdaj vrnejo ali ne in če se, kakini se vrnejo...

Tudi nas, ki smo daleč od Clevelanda, je veselilo, ko smo brali v listih, da kandidira Slovence za župana velikega mesta Clevelanda. Sto odatotno ste se odzvali in pomagali s prostovoljnimi prispevki, delali roka v roki in — častno zmagali! Gotovo bi se še bolj potrudili, če bi imeli priliko postaviti ali izvoliti Slovence za predsednika Zed. države. Ko pa se potrebuje vaše pomoči, da se postavi Slovence na oltar, ni pa skoro nobenega zanimanja. Vzrok je, ker nam je predbred!

Toda tudi nad nami se že zbirajo temni oblaki in mogoče ne bo dolgo, ko bomo spoznali, da nam zemeljski veljaki ne bodo mogli pomagati in bomo iskali pomoči pri mogočnejših priporočnikih. Zakaj bi torej ne pomagali pridobiti vsaj enega Slovence v nebeško zbornico, kamor bi se gotovo s večjo zaupnostjo obračali. Saj bi se obračali svoji k svojim.

Vseslovanski kongres se bo kmalu vršil. Tako radostno vzklika na prvi strani Narodni Glasnik in poroča, da je odobrenje za tak kongres od vlade dobljeno, in sedaj pa je dolžnost Slovanov, da se ga udeležijo in pomagamo vladi v njenih vojnih prizadevanjih. Potrebno pa je, da se kongresu pridružijo tiste slovenske organizacije, ki se prej niso hotele, med njimi slovenske, češke in mnoge drugih. Prvotni vseslovanski kongres, ki so ga sklicavali v Pittsburghu, so odložili in pojasnjevali, da ni bilo zadostnega odziva. V kampanji zanj so mnogo potrošili. Mogoče bodo imeli sedaj komunisti in nji-

hovi somišljeniki s to rečjo več uspeha. Posebno še, ker so pripravljeni dati predsedništvo tudi kakemu odličnemu duhovniku in otvoriti vsako sejo z molitvijo, eno s katoliškim, drugo s pravoslavnim svečenikom.

Kanadski Glas, ki je za obnove Jugoslavije, se zelo zgraža nad onimi Srbi v Ameriki, ki označujejo ameriške Hrvate za fašiste, zato, ker je ena skupnica Hrvatov res fašistična in izdaja svoj list. Kanadski Glas nato dokazuje, da je vodilna srbska skupina v tej deželi resnično fašistična. Navaja, kako je Srbobran zagovarjal in slavil za patriote Stojadinovića in druge člane beogradske čaršije, ki se je hodila klanjati Hitlerju in Mussoliniju, in ob enem isti list trdi, da so baš taki Srbi krivi, da imajo sedaj v Beogradu svojega "slovitega" generala Milana Nedića, ki pobija s Hitlerjevimi hordami vred srbske četnike. V boju proti Srbobranu je tudi Hrvatski Svijet v New Yorku. Noben teh dveh hrvatskih listov ni še nikoli zagovarjal hrvatskega separatizma, nego sta vedno branila edinstveno jugoslovansko državo. Očividno je, da so se ameriški Srbi vsled jeze nad hrvatskim poglavnikom Pavelićem spozabili in nič ne vidijo, da ima tudi Srbija takega poglavnika, katerega so do te vojne hvalili za junaka, dočim so ameriški hrvatski listi Pavelića prikazovali vedno za to kar je bil — za fašističnega agenta, ki služi Mussoliniju in Hitlerju.

Pater Ambrozič, ki je določen, da bo po radiu bodril Slovence v Jugoslaviji, piše v "Am. Slovincu" o papežu in njegovem "orožju" v tej vojni. Tolmači čitateljem, čemu ni papež v nji ne s tem ne z onim taberom. Zato ne, ker je za mir, pravi Ambrozič. In Hitlerja papež zato ne obsodi, ker bi se to lahko tolmačilo napačno. Zavezniki in pa tudi Nemci bi morda rekli, da ker je preklel Hitlerja, je s tem obsodil ves nemški narod. Ni pa Ambrozič pojasnil, čemu naj bi to mislili katoličani v Nemčiji in v Avstriji, ki so velik del nemškega naroda. Tudi katoličanom na Češkem, Poljskem, v Sloveniji in morda še kje bi se dobro zdelo, če bi papež "preklel" Hitlerja, ne pa seveda kakemu fathru Coughlinu in večini druge irske duhovščine tu in na Irskem. Papež je torej za mir in zato noče, da bi pomagal teli oni strani. A če bi kdo govoril tako z razumnimi primorskimi Slovenci, bi mu ne verjeli, da je papež res tako nepristranski.

Narodni Glasnik v Pittsburghu je sedaj najpatriotičnejši hrvatski list. Urgira čitatelje, da naj kupijo čimveč obrambnih bonдов in znamk, naj zbirajo za Rdeči križ in ženske pa "strikaajo". Vzklika, da je kupil Narodni Glasnik za \$500 bon-dov. To je zanimivo za njegove čitatele zato, ker je dosedaj vedno jamral in si pomagal s kampanjami ne samo za list, nego je zbiral za svojo tiskarno, češ, da si z obratnimi dohodki obveznosti ne more kriti. Morda pa ima N. G. kje kakega bogatega strica ali teto, da ima kar naenkrat denar v blagajni, namesto večne suše?

Independent Labor Party v Angliji toži nad komunisti ker jo zmerjajo, da je služabnica kvizlingov in pomaga Hitlerju. V resnici vodi enako taktiko, toda v manj ljuti obliki, kot so jo komunisti v Angliji do junija lanskega leta. Saj jim je vlada celo ustavila njihov dnevnik, ker so le preveč vpili proti Churchillju in vladi ter zahtevali, da naj Anglija svojo "imperialistično" vojno čimprej konča ter se pobota s Hitlerjem. Kakor je bila njihova taktika napačna takrat, tako je taktika ILP sedaj. Razlika je le, da jo ILP vodi vsled svoje takratne "nove" linije, ki je trajala od avgusta 1939 do junija 1941. I. L. P. nima nikakršnih "linij"

Kitajška filmska igralka in lepotica Butterfly Wu, ki je bila ubita v Honkongu, ki so ga bombardirali in okupirali Japonci.

nego pacifizem za svoj evangelij in socializem za svoj program.

John L. Lewis je s svojo potezo za pobotanje med AFL in CIO slabo uspel. Ne da bi slednji dve pobotanje odklonili, pač pa je odbor CIO soglasno odklonil Lewisovo "privatno" umešavanje in njegovo barantanje za kulisami glede sestave bodočega skupnega odbora. Lewis ne bo pozabil, da so ga zavrnili, posebno ker ima pristaše v odboru UMW in pa precej organizatorjev in odbornikov v drugih unijah. Iz poskusov za eno pobotanje lahko nastane nov spor in novi neprijateljski odnosi.

Chicago Tribune poroča, da je Norman Thomas dne 30. januarja na družabnem sestanku v Chicagu med drugim dejal, da smo grdili Japonko in ji pretili z besedami, a ob enem ji pomagali s kupovanjem njene zlate ter ga spravljali v shrambe. Misli je s tem ameriško vlado in naš obstoječi ekonomski sistem. Tu je kritika upravičena in Ethin Kristan je imel v koledarju letnik 1939 o taki trgovini, politiki in bojkotu sijajno satiro "Svilene nogavice". Socialisti vseh struj in liberalci so svarili, da je napačno pomagati na eni strani Kitajski v njeni vojni z Japonko. A na drugi zalagati Japonko z vojnim materijalom, ki ga uporablja za ubijanje Kitajcev. Nu, sedaj ubija Američane. Ob enem se je Japonka v svoji azijski vojni pridobila velika prirodnih virov, da v bodoče ne bo več toliko odvisna od Zed. držav, če sploh še. A da se po vrzemo k Thomasu. Po Tribune poročilu je dejal, da bi bil najslabši mir tak, ki bi ga diktirala Hitler in Japonka. A dvomi pa, da bi bil tisti mir, ki bi ga diktirali Roosevelt, Churchill, Stalin in Chiang Kajšek dosti boljši. Mogoče, toda vsi podjarmljeni narodi in delavstvo v okupiranih deželah, v Angliji, in nedvomno tudi ogromna večina ameriškega delavstva želi, da bi ga ti ljudje narekovali, ne pa Hitler in Japonka.

Thomas je dalje omenil, kakor ga citira isti list, tole: "Ako je Roosevelt vedel, da prihaja vojna, čemu se ni pobrigal, da bi bil zadostno in na pravih krajih založeni z materijalom, ki se ga potrebuje v vojni?" Na to bi Roosevelt lahko odgovoril, da se je moral za vsako obrambno akcijo boriti s kongresniki, z burbonci in kapitalisti, ki iščejo korist zase, z gi-

banjem America First, dalje proti takim organizacijam, kot jo je vodil Thomas (KAOWC), proti izolacionizmu in pacifizmu, pa je naravno, da delo ni šlo od rok kot bi moralo, posebno v kongresu ne, in ne v industriji. Reakcionarno časopisje, med njimi Tribune, ki v volilnih kampanjah za Thomasa ni imela nikoli dobre besede in ga je sploh ignorirala, je vpila zoper vso Rooseveltovo politiko, mu skušala zavreti njegov predlog za obvezno vojaško službo in prisegala, da je 80 odstotkov ljudstva proti njemu in njegovim načrtom. Lindbergh je na nekem shodu celo dejal, da bi bilo treba spremeniti vodstvo v Washingtonu. To bi bil fašistični puč, kajti do prihodnjih predsedniških volitev je bilo tedaj, ko je izrekel tisto pretnjo, še tri leta. Nedvomno pa je bil Thomasov govor veliko bolj stvaren in resen, kot ga predstavljala Chicago Tribune, ki nadaljuje s taktiko ščuvanja proti Rooseveltu.

Uvodnikar v Am. Slovincu z dne 29. jan. prisega, da komur izmed katoličanov je kaj za prepričanje, naj ne zahaja v krog brezverskih janičarjev in voditeljkov, ki sedaj "krožijo okrog korit SNPJ". Dolgi jih protiverski zarot in še marsikaj. Katoličani naj se jih torej ogibajo, pa tudi če jih ti "janičarji" vabijo na kake sestanke v pomoč Sloveniji in Jugoslaviji. Klic ministra Franca Snoja, da se naj neha z malenkostnimi prepri in napadi drug na drugega v listih, pri Ivanu Jeriču torej ni nič zalegel.

Na Leninovi komemoraciji so komunisti v Detroitu peli "God Bless America" bolj ognjevit kot pa jo pojejo ostali prebivalci na svojih shodih. Tako je poročano v dnevniku Detroit News, ki piše: "God Bless America never was sung in Detroit with more gusto than at the Communist Party memorial meeting..." Glavni govornik je bil Wm. Z. Foster. Največ je v svojem govoru rabil besede "our country", "our nation" in "our president". Še meseca junija lanskega leta je Foster na shodih Roosevelta napadal, ga označeval za war mongerja in sploh za nevarnega človeka, ki nas hoče siloma zavesti v "imperialistično vojno". Tisti, ki poznamo komuniste od leta 1917 naprej, že ne moremo več šteti kolikokrat že so spremenili svojo "linijo", teze, taktiko, zastave, programe, prepričanje in pesmi. Zares čudni "patrioti". — J. N. J.

Poročilo o govoru ministra Franca Snoja

Chicago, Ill. — V nedeljo 25. januarja se je vršila v dvorani šole sv. Stefana prireditve kluba "Ljubljana", na kateri je bil govornik član jugoslovanske zamejne vlade Franc Snoj. Zabeleži se je udeležilo okrog 300 ljudi. Spored je vodil urednik "Am. Slovincu" Ivan Jerič. V pevske delu sporeda je nastopil Prešernov kvartet, zbor Adria, mladi Edy Udovich, sestra Korenčan, tenorist Simon Babin in par drugih. Jerič je predstavil občinstvu domačega župnika Gabrenjo, profesorja Johna Zvetino, Rado Stauta od Obzora in več drugih takozvanih "odličnih gospodov", večinoma duhovnikov. Prireditve sama na sebi je imela popolnoma katoliški značaj. O klubu Ljubljana je Jerič dejal, da je bil ustanovljen za negovanje narodne zavesti med nežnim spolom. Pravil in ustave klub nima. (Torej je "anarhističen"!)" Članice kluba so se sedle na odru v narodnih nošah, in tudi Snoja so spremlili na oder s takim spremstvom.

Minister Snoj je v svojem nad uro trajajočem govoru opisal položaj mlade Jugoslavije in dejal, da so Slovenci v nji izmed vseh treh narodov najbolj napredovali. V dokaz je našteval razne njihove gospodarske in kulturne ustanove. Privoščil si je Habsburžana Otona, ki hodi okrog na stroške denarnih mogotcev ter deluje za obnove avstro-ogrske države na škodo Jugoslavije. Slovenci in Hrvatje ga odklanjajo. Slovenci ne bi mogli dobiti v nobeni državi v 50 letih toliko, kot so si pridobili v dveh desetletjih v Jugoslaviji, zato so vsi Slovenci vseh strank za obnovitve iste, toda večje kot je bila. O Karadževićevi dinastiji, oziroma kralju, je dejal, da ji Slovenci ne nasprotujejo, pač pa jo imajo še celo radi.

Privoščil si je tudi italijanskega grofa Sforzo, ki skuša ameriški javnosti dokazati, da je naše Primorje italijansko. Za delo proti takim prizadevanjem raznih Sforzov bi se morali zediniti vsi ameriški Slovenci, neglede na stranke, je dejal Snoj. Naj pozabijo na prepire, na osebne in politične spore ter razlike, da bodo mogli nastopiti strnjeno skupaj tako močno, da postane Italijane strah in ne bodo več zahtevali nekaj, kar ni njihovo. Odnosi se je treba njihov pohlep, da se jim ne bodo cedile sline po naši zemlji. Ameriški Slovenci morajo sedaj glasno govoriti, ker v domovini ne morejo. Govoriti tako glasno, da jih bo slišal predsednik Roosevelt in tudi razumel. Naj jih sliši ves svet in poleg Roosevelta posebno Churchill.

Slikal je tudi položaj na Hrvaškem in zanikal, da bi bilo obstojalo kako razkolništvo med Hrvati in jugoslovansko državo. To, da se dogajajo razne krize, je naravno. Skozi slične procese revolucije je šla tudi Amerika in še skozi veliko hujše, kot pa jih je v svojem

mladem razvoju doživela Jugoslavija, razen sedanje katastrofe. Šla je skozi krize revolucije v svoji zgodovini tudi Italija, Francija, Nemčija in niti Anglija ni prizanesla. Naševal je intrige, ki jih uganjajo kvizlingi, toda kvizlingi so orodje tujih, nam sovražnih sil in ne predstavljajo naroda. Vso krivdo za sedanje žalostne razmere v Evropi in za trpljenje pa je vrgel na Hitlerja in na ves nemški narod. To ni pravilno. Ter vemo, kolikšen teror je uvelnel nad Nemci, jih mnogo pobil, na desetstisoče pa mučil v koncentracijskih kempah in v ječah. Ako bi bil ves nemški narod s Hitlerjem, bi mu ne bilo treba uvesti nad njim brutalne, brezobzirne diktature. Daje je na široko razlagal gospodarsko vojno Hitlerja z Jugoslavijo in ostalo Evropo, opravičeval Cvetkovičovo vlado in je odvezal odgovornosti ter krivde poloma. Morda je to storil zato, ker je bila stranka, ki jo zastopa Snoj, udeležena v tisti vladi. Slavlil je Slovence v boju proti Hitlerju, ki ga bodo položili v smrtni grob, iz katerega se ne bo nikdar več dvignil. V tej borbi zavzemajo Slovenci častno mesto, pridruženi četniški vojni Draže Mihajlovića.

Opisoval je preganjanje, ki ga trpe Slovenci, in kako jih gonijo z domačij, njihove hčere pa pošiljajo v Nemčijo vojakom v naslodo. Pri tem je predčital tudi nekaj starokrajskih pisem.

Znova je apeliral na ameriške Slovence in dejal, da ga boli, ko čita v listih malenkostne prepire. Opazoval sem, če si bo urednik Jerič vzel to kaj k srcu in če se mu spremenil obraz, ker s tem bi pokazal, da se čuti krivega. Jerič je z ozirom na razne naše akcije za stari kraj, posebno glede politične akcije za Slovenijo, priobčil v svojem listu precej surovih napadov. Ne verjamem, da bi mogel Snoj Jeriča kaj popobljšati.

Sprejeta je bila vdanostna resolucija ameriški vladi in na predlog neke ženske še poseben dodatek, da se v nji izjavi mo za osvoboditev vseh Slovencev, torej tudi primorskih in koroških. To sporočilo naj se poudari Rooseveltu, državne-mu tajniku Hullu in premierju Churchillju.

Snojev govor sem opisal v glavnem. Dotaknil se je tudi več drugih stvari, a dopis bi postal preobširen, če bi razlagal o vsem, kar je govoril. Na udeležence je napravil dober vtis in so ga ves čas z zanimanjem poslušali. — Anton Vicič.

Bengazi

Luka Bengazi v Libiji svoje posestnike pogostoma menja. Italijani in Nemci so jo oglašali za važno pristanišče. Ko so jo vzeli Angleži, so jim pritrili in še naglasili, da je velike strateške vrednosti. Nato so jo dobili Italijani nazaj, potem zopet Angleži, in januarja pa znova Nemci in Italijani. Angleži, ki so jo izgubili, pravijo, da je sedaj brez vrednosti, ker je razdejana.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. MOHAWK 4707
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Cicero in Berwynu.

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika
Fina potrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno
Telefoni: CANAL 7172—7173
1727-1731 W. 21st Street CHICAGO, ILL.

ZVONKO A. NOVAK:

ČEZ DRN IN STRN

SLOVENC

X.

Samo enkrat je bilo, ko so se vsi Slovani spojili v veliko politično celoto ter si ustanovili zvezno ali federativno državo, ki ji je stal Samo na čelu.

Obri so dali neposreden povod temu dogodku, ki je bil neprecenljive vrednosti za vse slovanstvo. Kakor sem že omenil, so živeli Slovenci dokaj dolgo v prijateljskih in zavezniških odnosih z njimi ter jim kot večji in pridni poljedelci pa iskreni zavezniki preskrbovali hrano in druge življenjske potrebe. Dokler je v tej zvezi vladala enakopravnost z dobro voljo na obeh straneh, se lahko obdržali taki odnosi med njimi, ker so obema narodoma donosali korist. Ali ko se Obri preobdli v belega krhka, ki so ga jim pridelovali Slovenci, se jim je zahotelo zagospodariti nad Slovenci in začeli so jih kruto zatirati. V vojnah so morali Slovenci sami nad sovražnike, med tem ko so Obri ostali lepo v svojih tabornih. Če je bilo kaj vojnega plena, so ga pa hoteli imeti vsega le zase. Pozimi so prihajali v slovenske dežele, se pasli in redili tamkaj na rovaš Slovencev, tem siloma jemali žene in hčere ter jih pestili še z raznimi drugimi davki in navzklen. Zato se ni čuditi, da se je slovensko ljudstvo naposled uprlo ter se skušalo otresti hudega jarma.

Toda Obri so bili močan in bojevit narod, ki ga nikakor ni bilo mogoče premagati v razcepjenosti. Le z združenimi močmi se je dala streti njegova nasilnost in med Slovenci se je tedaj pojavil Samo, zbral leta 623. okoli sebe vse slovenske rodove, ki so bivali ob Labi, na Češkem, v Moravi, na Posavju in ob Jadranu, se s temi četami vrgel na Obre ter jih popolnoma porazil. Ogromno število obrskih ljudi je tedaj padlo pod silnih mečem združenih Slovanov, ki so se hoteli rešiti okovov obrske sužnosti in živeti v zlati svobodi pod okriljem prave slovenske demokracije brez vsakršne tuje primesi.

Ta sijajni uspeh slovenskega orožja je poučil Slovane, da je le v vzajemnosti moč, in Samo je še po tisti slavni zmagi obdržal vrhovno oblast nad vsemi združenimi rodovi ter jim vladal celih petintrideset let (623-658).

Iz življenja tega znamenitega in izrednega moža je le malo kaj znanega. Po nekaterih tujih zgodovinarjih bi imel biti Samo frankovskega rodu, kar pa nikakor ne ustreza resnici, ki se prav lahko dokaže že samo z njegovim imenom. Samo ali Samoslav je slovansko ime, na Samovem dvoru so vladale slovanske sege in o kakih tujih navadah ni bilo ne duha ne sluha tamkaj. Vrh tega je bil Samo s Franki in Obri tudi v neprestanih sporih.

Samova slovanska država je bila narodna zveza ali federacija med Čehi, Slovenci in polabskimi Srbi. Češka dežela s sosednjimi zemljami ji je bila središče. Na severu so se ji pridružili polabski Srbi, ki jim je takrat vladal knez Drvan, na jugu pa Slovenci pod vojvodom Valukom. S Samom so morali držati dalje proti jugu tudi sosednji Hrvatje in Srbi; kajti tudi ti slovanski rodovi so se v začetku sedmega stoletja z drugimi Slovani vred rešili obrske jarma.

Ali Samova država ni bila

mogoča opora le proti Obrom na vzhodu, nego tudi proti nemškim Frankom, ki so z zapada še vse huje ogrožali svobodo slovanskih rodov.

Okoli l. 630. je frankovski kralj Dagobert sklenil s Samom trgovsko zvezo ter poslal veliko število frankovskih trgovcev v slovenske dežele. Toda po vsej priliki so bili to le frankovski ogleduhi, ki naj bi utirali pot Dagobertovi vojski. Zato so Slovani padli po njih, jih mnogo pobili ter se polastili njihnega blaga. Dagobert je nato zahteval zadoščenja ter poslal k Samu svojega poslanca Siharija, ki se mu pa je le z zvijačo posrečilo priti predenj ter zahtevati od njega, naj se s svojim ljudstvom podvrže frankovskemu kralju. "Dobro," mu reče Samo, "če hoče Dagobert živeti z nami v prijateljstvu, smo na radi na uslugo." Ali nepredvidni in oholi frankovski poslanec pokaže v svoji nadutosti pravo barvo ter vzkligne: "Kristjanje in služabniki božji ne morejo živeti v prijateljski zvezi s poganskimi psi." (Franki so bili takrat že pokristjani, med tem ko so Slovani še vedno častili svoje bogove.)

"No," de potem Samo popolnoma mirno, "če ste vi božji služabniki, a mi pa poganski psi, vas smemo raztrgati s svojimi zobmi, ker se tako obnašate proti svojemu Bogu." — Siharija so potem brez vsakršnih ceremonij vrgli iz Samovega stanja in prišlo je do krvavega spopada, v katerem so bili Franki poraženi in poginili s slovenske zemlje, nakar so živeli Slovenci v miru, dokler ni po Samovi smrti l. 658. razpadla tista velika slovanska država. Slovenci so se ločili od severnih bratov Čehov ter zopet živeli pod svojimi domačimi vojvodi. Vez, ki je družila vse Slovence v mogočno politično celoto, se je deloma le še enkrat za malo let obnovila za češkega kralja Otokarja II. Ali morda spet oživi po tej vojni? Ali pride zopet do mogočne slovanske federacije na podlagi prave slovenske demokracije? Morebiti. Če bi se vsi tisti, ki bodo delali mir in delili pravico med narodi po tej strašni vojni zavedali, lejtva, da pomeni velika slovanska federacija, opirajoča se na slovansko miroljubnost, pravičnost, delavnost, bistroumnost in gostoljubnost, najtrdnjšo podlago za svetovni mir, bi prav gotovo ustvarili nekaj takega.

Slovenija je vredna vse naše pomoči

Po tisočletnem zatiranju, opanju in trpljenju je Slovenec ostalo le še malo ozemlja. Toda tisti košček sveta je tako raznovrsten, pester, pisan, srčan in krasen, da se morda noben evropski narod ne more ponasati s tako slikovito panoramo zemeljskega površja kakor ravno Slovenci.

Zahodni kraji majhne Slovenije se v krasnih nijansah prelivajo v divne planine, ki so njen biser in o katerih pravi slovenski pesnik S. Jenko v zanosu:

Mogoče se dvigajo naše gore,
oziraje se na cvetoče polje.

Slovenske planine se ti zdijo kakor krasen hram božji, kodre srkaš vase osvežujoči zrak — diš slobode, po kateri so došli v nižavah skrbno obdelana in valoveča polja klenega žita, polja zlate pšenice že stoletja in stoletja koprnela — da, po svobodi vesti, znanosti, tiska,

NEMSKI OGENJ BRUHAN NA ČETNIKE

Nemška armada je skušala ugonobiti jugoslovanske četnike, a vsemi sredstvi bojne vede. Slika predstavlja nemški napad na četnike, ki bruhajo proti njim kemikalijo, ki se spremeni v plamene in dim. S tem jih pešajo nazaj, sebe pa zakrijejo, bodisi za prodiranje za njimi, ali pa za boj. V Srbiji so nemški vojski storiili sledeče in poslali Madžare, Bolgare in Italijane, da opravijo s Mihajlovičev armado.

govora in zborovanja; kjer ti je iz vsakega cveta dehtelo tisto neutešeno hrcpenenje, žarelo iz vsakega solnčnega pramena, žehlelo iz vsakega klasa, žuborelo iz vsakega studenca, ti šušlelo na uho z vsakega drevesa ter neusahljivo kipele iz upajoče duše slovenskega naroda.

Le za hipec se je Sloveniji zasvetila lepa zarja srečnejših dni zlate svobode. Le za trenutek. Potem pa je spet nastopila temna noč strašne sužnosti, — ki pa ne more, ne sme trajati vekomaj.

Slovenski svet, ti si krasen! Tako vzklila pesnik. Da, zares je krasen in ravno zato pa tudi sila zapeljiv tuji roki, ki se je baš sedaj vsa okrvavljena iztegnila po njem.

Na severovzhodni strani krasijo slovensko zemljo v solncu se kopajoče vinorodne gorice, na južni pa se ti tista krasota nekam tajinstveno skriva v podzemeljske jame, kakor bi hotela biti le Slovincem v uživanje. Doli na jugu objemajo slovensko grudo mehki valovi Jadranskega morja, kakor objema v ljubezni fant svoje dekle, in bistrre reke se liki srebrni trakovi pretakajo po slovenskem svetu ter nosijo glas o plemenitosti slovenskega srca in o veličju slovenske duše v daljni svet.

Iz naroda, ki živi po teh lepih pokrajinah, je izšlo že dokaj duševnih velikanov svetovnega pomena in slovesa.

Vega je sestavil matematičkom logaritme ter spisal druge važne knjige tiste stroke.

Kopitar je dal vedti slovenskih jezikov ali slavistiki podlago in njegov učenec Miklošič velja za največjega jezikoslovca na svetu. Slovenski slavisti Krek, Škrabec, Oblak, Štrekelj in Murko so se oklenili Miklošičevega naslednika Jagića ter mu odlično pomagali v njegovem delu na polju slovenskega jezikoslovja.

Drja. I. Štefana je priznal znanstveni svet za prvega fizika cele Evrope in slovenski šolnik Močnik je napisal knjigo, po kateri se je učila matematika domača po vseh deželah tedanje avstrijske države.

V pesništvu ima slovensko ljudstvo take neprekosljive pevce, kakor so n. pr. France Prešeren, Simon Jenko, Simon Gregorčič in Oton Zupančič, na pisateljskem polju pa pripovednike, kakor so n. pr. Jurčič, Stritar, Levstik, Tavčar, Finžgar, Vladimir Levstik, Govekar, Ivan Cankar itd.

Slovenski ženij je delaven v vseh umetnostih izrazito, neumorno in učinkovito. Svet mu

daje priznanje ter ga postavlja med tiste, ki se odlikujejo po kakovosti svojih umotvorov in prvačijo med duševnimi delavci.

Duševno zibanje drugih narodov se opira na bogato podporo premožnega in imovitega meščanstva, a Slovenci črpajo svoje duševne moči iz pripravega in revnega naroda, iz kmečkega ljudstva, kakor to tako lepo pove Gregorčič v svoji "Kmetški hiši":

Ta hiša nam je mati krušna,
domovju steber je čist,
iz kmetških hiš nam hrana dušna,
iz kmetških hiš omike svit.

Od tam misleči globoki,
od tam klicarji k nebu nam,
od tam nam pesniki preroki,
za dom borilci vsi od tam.

To slovensko ljudstvo, ki je sicer majhno po številu, a veliko po svetovno priznanih kulturnih delavcih, je rod, iz katerega izhajamo mi ameriški Slovenci. Ta majhni, a žilavi in čvrsti rod je sedaj morda v svoji najhujši nesreči, se potaplja, mu preti pogin pod silo krutih zatiralcev. Zapisan je smrti, če mu mi ne priskočimo na pomoč, če ga pustimo na cedilu.

Slovenija je vredna vse naše pomoči, moralne, gmotne in politične.

Čikaški Slovenci se zavedajo tega, pa ji hočejo po vseh svojih močeh pomagati s svojo prireditvijo, ki jo bodo imeli dne 24. maja letos v Ameriški češki dvorani na 18. cesti.

Vsi zastopniki in zastopnice naših krajevnih organizacij in vsi drugi, ki so pripravljeni prodajati vstopnice za tisto prireditev, naj pridejo na sejo dne 18. februarja zvečer v prostore pod cerkvijo Sv. Štefana.

"Poslednji mož"

Možje so vsake sorte. Ta naš "poslednji mož" pa je še poseben tič. Ponočuje kakor ne bi smel, zapleta se v ljubavne afeze, izpostavlja se batinam in velika nevarnost je, da s svojimi kolovratenji vzame dobro ime tudi svojim štirim otrokom, ki so kajpada že odrasli in le po ovinkih izvedo, kakšen da je ta njihov papan.

Omenili smo že, da vprižori dramski odsek kluba št. 1 JSZ v nedeljo 15. marca v dvorani SNPJ komedijo v treh dejanjih "Poslednji mož".

Jamčimo vam, da boste tega dne pozabili na vojno, na vse nadloge in skrbi, in se nasmejali za dolgo dobo.

Take zabave so potrebne posebno v sedanjih vznemirjenih časih. Ne pozabite si zabeležiti datum 15. marca za poset te res veseloigre.

Po predstavi bo plesna zabava. Več o sporedu in igri v naslednjih številkih. — P. O.

POSLSUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaje WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan

Justični department naznanja, kateri inozemci morajo dobiti certifikat identifikacije

Generalni pravdnik Francis Biddle objavlja pravila, ki označujejo kaki inozemci se morajo prijaviti, da dobijo Certifikate identifikacije (spričevala istovetnosti).

Inozemci, ki morajo priti za Certificate of Identification, so oni, ki so (1) nemški ali italijanski ali japonski državljani oziroma podaniki, ali (2) oni, ki so sedaj brez državljanstva, ki pa so za časa, ko so postali brezdomovinci, bili nemški, italijanski ali japonski državljani oziroma podaniki.

Inozemci, ki so izrečno izvzeti od sedanje dolžnosti prositi za Certificate of Identification, so sledeči:

(1) Nemški, italijanski ali japonski državljani oziroma podaniki, ki so pred dnem 7. decembra 1941 (v slučaju Japancev) oziroma pred dnem 8. decembra 1941 (v slučaju Nemcev in Italijanov) postali državljani katerekoli druge nacije ali dežele kot Nemčije, Italije ali Japonske, pod pogojem pa, da take osebe niso vsled posebnega dovoljenja ali drugače pridržale svoje nemške, italijanske ali japonske državljanstvo ali podaništvo.

(2) Avstrijci, avstro-ogrski podaniki ali Korejci, ki so se kot taki registrirali pod zakonom o registraciji inozemcev od 1. 1940 (pod pogojem, da taki ljudje niso nikdar prostovoljno postali nemški, italijanski ali japonski državljani oziroma podaniki. Avstrijci, Ogrini in Korejci, ki so se neprostovoljno ali pomotoma registrirali za Nemce, Italijane ali Japance, so obvezni prositi za Certificate of Identification, smejo pa navesti v svoji prošnji, da so Avstrijci, Ogrini ali Korejci. Potem pa, ko dobijo svoj certifikat identifikacije, se jim po preiskavi da prilika popraviti svojo prvotno registracijo.

Vsi nemški, italijanski in japonski podaniki, stanujoči v državah California, Oregon, Washington, Nevada, Arizona, Montana, Utah in Idaho, morajo vložiti svoje prošnje pri najbližnjem pošttem uradu prvega ali drugega razreda ali pri pošttem uradu v glavnem mestu kraja in to med 2. dnem februarja do včetrši 7. februarja 1942.

Taki podaniki drugje v Zdr. državah se morajo prijaviti v istih pošttnih uradih v dobi med dnem 9. februarja do včetrši 28. februarja.

Kdor ne vložil prošnje za certifikat identifikacije utegne biti strogo kaznovan in bo morda celo interniran, dokler vojna traja. Generalni pravdnik je zopet poudaril potrebo, da inozemci morajo imeti potrjeno o svoji registraciji (Alien Registration Receipt Card), kadar prosijo za certifikat identifikacije. Oni, ki so spremenili svoje bivališče in zato niso dobili takega potrdila, ga morajo zahtevati sedaj od registracijske oblasti (Alien Registration Division).

tration Receipt Card), kadar prosijo za certifikat identifikacije. Oni, ki so spremenili svoje bivališče in zato niso dobili takega potrdila, ga morajo zahtevati sedaj od registracijske oblasti (Alien Registration Division).

HITLER OBETA, DA BO LETOS Z RUSIJO "GOTOVO" OPRAVIL

(Nadaljevanje s 1. strani.)

hova nada, da bodo že v prvih dveh tednih vojne zagospodarili nad vsemi Filipinskimi otoki, se ni izpolnila. Ameriška armada, ki ji poveljuje general MacArthur, se vzlic japonski premoči ni pustila vjeti, ne poraziti, Japoncem pa prizadela velike izgube.

Ameriška mornarica je izvršila uspešen napad na otoke Gilbert in Marshall, ki jih imajo sedaj v posesti Japonci in jih utrjujejo proti bojni sili Zed. držav.

Zelo dobro se v vojni z Japonsko drži holandska Vzhodna Indija, vzlic japonski premoči. Medtem Anglija in Zed. države zbirajo svoje sile, ki jih uposle čimbodo dovolj jake za uspešen udar.

Najbolj maha po Japoncih Kitajska, posebno v smeri proti Kantonu. Tu je padlo okrog 100.000 Japoncev in poročajo, da si je njihov poveljnik vsled te "sramote" po tradicionalnem japonskem načinu sam vzel življenje.

"Sem in tja" v Libiji

Tudi v Libiji ne gre Angležem po sreči. Že dvakrat so v nji podvzeli uspešno ofenzivo in prav ko je izgledalo, da je njihova zmaga odločilna, so nemške in italijanske bojne sile pod poveljstvom generala Rommela presenetile Angleže s protiofenzivo.

Zmaga v Libiji bi bila za Anglijo velika strateška pridobitev, vrh tega bi lahko potem velik del svoje sile poslala iz Libije drugam.

Sovjetska armada ne odneha

Medtem, ko poročila iz večje bojišče za zavezneke niso ugodna, pa so toliko bolj optimistična iz Moskve. Dasi se Nemci ljuto branijo, morajo popuščati sovjetski armadi tu in tam na široki fronti vsak dan "po par kilometrov". Toliko je namreč pripravljen priznati tudi Hitler, a v resnici so sovjetski uspehi veliko večji neglede kako jih Berlin omalovažuje. Berba na ruski fronti je priča, da sovjetska armada pospešuje svojo ofenzivo z določnim namenom, streti nacijsko odporno silo in nemške čete pognati iz svojih dežel.

CANKARJEV GLASNIK

Januarska številka Cankarjevega glasnika, mesečnika za leposlovje in pouk, ima sledečo vsebino: Kri za domovino (uvodnik), Ivan Jontez: (Pearl Harbor (pesem), Slišal sem... (članek), E. K.: Zanka (nadaljevanje novele), I. J.: Pisma dveh zaljubljenec, Na obisku pri Stalinu, Wolf-Jauch: Zakonski patron (tirolska pripovedka), Ruski letalski poveljnik, Prevara v Ukrajini, Odmevi, Odloemek iz zapiskov brezposelnika, Filipinski junak. — Revija Cankarjev glasnik stane tri dolarje na leto, posamezna številka pa 30c. Naslov: Cankarjev glasnik, 6411 S. Clair Ave., Cleveland, O.

Veliko papirja

Lani so ameriški časopisi porabili tri milijone ton papirja in 225.000 ton papirja za razne druge svoje potrebe.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

MAREC

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 15. marca 1942 prireditve v korist Proletarca v dvorani SNPJ.

CLEVELAND, O. — Koncert "Zarje", v nedeljo 1. marca v S. N. D.

APRIL

BRIDGEPORT, O. — Majska proslava kluba Naprej št. 11 JSZ v soboto 25. aprila v dvorani na Boydvillu.

MAJ

CHICAGO, ILL. — Koncert "Save" v nedeljo 3. maja v dvorani SNPJ.

CHICAGO, ILL. — Majska slavnost kluba št. 1 JSZ v petek 1. maja v Slov. del. centru.

JUNIJ

CHICAGO, ILL. — Piknik v korist Proletarca v nedeljo 14. junija pri Keglu v Willow Springsu.

NOVEMBER

CHICAGO, ILL. — Koncert Save v nedeljo 29. novembra v dvorani SNPJ.

DRUGE PRIREDITVE IN SEJE

CHICAGO, ILL. — V soboto 28. februarja občini zbor Jugoslovanskega hranilnega in posojilnega društva v Slovenskem del. centru.

Listen to

PALANDECH'S RADIO BROADCAST

Featuring a Program of YUGOSLAV FOLK MUSIC Every Saturday, 1 to 2 P.M. STATION WHIP 1520 kilocycles (Top of the Dial)

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-361

424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI

PODPORNI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov (sic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND

SURGEON

OFFICE HOURS:

2:00-4:00; 7:00-8:30 Daily

At 3724 W. 26th Street

Tel. Crawford 2212

At 1858 W. Cermak Rd

4:30-6:00 p. m. Daily

Tel. Canal 1100

Wednesday and Sunday by

appointments only

Residence Tel.: Crawford 8440

If no answer — Call

Austin 5700

Društvom in Klubom

Za čimboljši gmotni in moralni uspeh svojih priredb jih oglašajte v

"PROLETARCU"

Take it at Flood Tide

"There is a tide in the affairs of men which,
"Taken at its floods leads on to fortune;
"Omitted, all the voids of their life is bound in
"Shallows and in miseries."

This very correct sizeup of human affairs was made by Shakespeare in his play Julius Caesar.

It came to mind as we read the accounts of the Lewis grandstand play in the matter of uniting the AFL and the CIO. We think Shakespeare's lines may well be borne in mind by those who are making every effort to unite the two labor movements.

This is the time when the uniting of the two organizations may well be brought about. When conditions are most favorable for it. And if this opportunity is lost, with the fascist trends and developments it may spell slavery and disaster.

That the uniting of the two organizations should be affected without delay we believe the great majority of the membership of both organizations will agree.

It is to be hoped that the grandstanding of John L. Lewis will not prevent those in a position to do so to bring about the harmonizing of the two organizations and so fail to take advantage of the flood tide in the affairs of organized labor.

It is not something that can be played with. The enemies of organized labor are too well aware of the potential power of Labor with the two organizations united. They will not be idle. Unless Labor soon unites the enemies of Labor may strike with a suddenness and in a manner that may prove startling and disastrous.

This looks like the flood tide in the affairs of Labor.

—The Minneapolis Labor Review,

If War Had Not Come

From time to time we have called attention to the utter bankruptcy of the private profit economy.

Even before war came—as we have long predicted it would come if we continued the capitalist order—to blind little people to fundamental facts, we read capitalism's fate in its failure to do the two big jobs which the system must perform to justify its existence. These jobs are: 1) exploit workers for profit, and 2) invest surpluses for further profit.

The continued presence of many millions of jobless people in every capitalist nation on earth, the growth of uninvested surpluses, the nation's gold-buying policy, the collapse of foreign commerce—these were some of the signs which unmistakably told of capitalism's failure to function. Likewise—

The assumption of new roles by governments, as employer of labor and as investor and destroyer of surpluses, left no room for doubt that the old order of "free" enterprise had run its course. In totalitarian nations, of course, the fact was even more apparent.

We now submit the query—

What if war had not come to take up the slack caused by capitalism's failure?

Can there be any doubt that the number of unemployed would still be above the 20-million mark in this nation? Would it not still be that the government would have intensified its program of destruction of food stuffs in order to create artificial markets for human labor?

Surely, it must now be clear to all who can think and reason that the private profit system has run its course and can never again function as a free institution.

And that humanity is perforce to enter upon an era of social control that must be either democratic socialism or some type of authoritarian totalitarianism. — R. L. A.

Truman Report Rocks Nation

Criminal prosecution of some of the men responsible for the fearful bungling of America's rearmament program loomed closer as Congress and the nation pondered the shocking implications of the report made public by the Senate Defense Investigation Committee headed by Sen. Harry Truman, Missouri Democrat.

The 100,000-word report, based on months of painstaking inquiry, tipped away the curtain of official secrecy and newspaper suppression which had prevented the public from knowing how waste, graft, profiteering, greed, and inefficiency had paralyzed the arms program so completely that when war came, the United States was placed on a perilous defensive, stripped of the planes and equipment necessary to fight a world-wide war.

The Truman report exposed the almost incredible blundering of Army and Navy bureaucrats and struck a powerful blow at the \$1-a-year "patriots" in OPM who placed the interest of their corporations above the interest of their country.

Guilty Officials Are Promoted

When Sen. Truman told the Senate of "staggering profits" on Navy contracts, Sen. Vandenberg, Michigan Republican, demanded to know what

had happened to the officials responsible.

"They were usually promoted," Truman replied.

"The thing I miss," said Vandenberg, "is the final personification of those wastes and errors and exploitation, and the final identification of some one who should either be demoted or put in jail."

When Sen. George W. Norris, Nebraska Independent, inquired whether the contractors were not criminally liable, Sen. Ralph Brewster, Maine Republican and a member of the Truman Committee, replied that the Department of Justice was being informed wherever criminal responsibility could be found.

"Has anything happened?" Vandenberg asked.

"Some people have gone to jail," Brewster said, "but not enough to satisfy the Committee or the sadistic desires of the Senator from Michigan."—The Progressive.

New War of Nerves?

Otto Dietrich, Nazi press chief, told the German people that "Germany's military operations have entered an extremely serious and indeed a critical phase." The Propaganda Ministry found it expedient to deny that there was unrest in Germany and in German dominated countries. So eager were the Nazis to issue these denials that observers began to suspect that the Wilhelmstrasse was up to its old tricks of creating overconfidence before a surprise offensive. Even inveterate American wishful-thinkers were apprehensive.

AN INVITATION

Detroit, Mich. — We cordially invite all Slovenian friends to attend our Anniversary Dance, which will be held on February 14, Valentine's Day, at the Hotel Fort Shelby Ball Room. Dancing will begin at 9:30 P. M. and continue on until 1:00 A. M. The music will be furnished by Mel Lowe and his Orchestra.

So come one, come all, and let's all get acquainted.

Publicity Committee of the ONYX.

Sarcasm is the language of the devil.—Carlyle.

QUIET THINGS

When days are full of discord,
And every moment brings
its share of strife and worry,
I think of quiet things.
Quiet things and calm things,
Lovely things like these:
Dim woods at nightfall,
Snow on hemlock trees,
A cherry tree in blossom,
Cobwebs hung with dew
Yellow leaves drifting down,
With sunlight slanting through.
Behind closed lids I see them
Again, and yet again—
Curling wisps of wood smoke—
Violets in the rain.

THE MARCH OF LABOR

